

Móro Mária Anna – Priszter Szaniszló – Szabó László Gy.: “*Plantae Asiaticae rariores*”,
a Pécsi Egyetem Klimo-gyűjteményének ékessége a mai magyar botanika tükrében –
néhány megjegyzés N. Wallich három kötetes művéhez (1830–1832)

A három kötetes könyvritkaság – botanikai szempontból – a Klimo-könyvtár egyik legnemesebb értéke. Minden növény növénytani jellemzését csodálatosan szép, pontos, színes rajzok kísérik, teljes tükörméretben.

A könyv pontos adatai:

Wallich, N. (1830, 1831, 1832): *Plantae Asiaticae rariores*; or, descriptions and figures of a select number of unpublished east Indian plants I., II., III.

Treuttel and Würtz, London, Paris, Strasburgh.

A Klimo-gyűjteményen kívül a *Plantae Asiaticae rariores* megtalálható a bajor állami könyvtárban Münchenben, a württembergi és a szász tartományi könyvtárban Stuttgartban, illetve Drezdában, a hallei, göttingeni, tübingeni, lipcsei, jénai egyetemi könyvtárban, a brit közös katalógus szerint a glasgowi és manchesteri egyetemi könyvtárban.

Ritkasága, szépsége mellett megismerése számunkra azért is tűnik vonzónak, mert ez a mű a trópusi botanika térhódításának egyik úttörője. Magyar értékeléséről nincs tudomásunk. Egyáltalán miért van szükség erre? Egyszerű a válasz: Wallich érdeklődése és igényes feldolgozása példa a ma sokat hangsúlyozott biológiai “diverzitás”, vagyis sokféleség jelentőségének felismerésére. S ebből mai magyar szemszögből is tanulni lehet. A jellemzett növényfajok (néha változatok, formák, a továbbiakban az egyszerűség kedvéért: taxonok) többsége akkor – és többsége ma is – haszonnövény, legnagyobb részük azonban szépségük miatt dísznövény. Természetesen e trópusi taxonok zöme nálunk csak üvegházban, esetleg kedvező mikroklímájú helyeken termesztethető biztonságosan, de közülük számos botanikus kertben és élő gyűjteményben (díszkertben) is fellelhető.

Célunk nem lehetett a teljes, tudományos értékelés, hiszen ehhez szükség lett volna több ázsiai flóramű tanulmányozására, továbbá a londoni Kew Garden könyvtárára (pl. az Index Kewensis összehasonlító igényű tanulmányozására, melyet szerencsére már itthon is elvégezhet a specialista, igényesebb érdeklődő CD igénybevételével Vácrátóton, az MTA Ökológiai és Botanikai Kutatóintézetében vagy a Pécsi Tudományegyetem Növénytani Tanszékén, Borhidi Attila akadémikus CD-tárában). Úgy véltük azonban, hogy magyar szempontból erre jelenleg – sajátos

célunkat és a terjedelmi korlátokat szem előtt tartva – nincs is szükség. Ezért szerepel a címben: “néhány megjegyzés”. A taxonok felsorolása mellett röviden kitérünk a mai magyar mezőgazdasági, kertészeti és orvosi alkalmazásokra, vagyis kultúrbotanikai vonatkozásokra.

Ki volt Nathaniel Wallich?

1787. január 28-án Koppenhágában született (eredeti neve Nathan Wolff), ott tanult az egyetem orvosi karán. Húsz évesen mint egészségügyi tiszt utazott Indiába, a Fredericknagor nevű dán kolóniára, amit érkezésük idejében vett át az angol Kelet-indiai Társaság. Ennek szolgálatába állt, és mivel elbűvölte a vegetáció gazdagsága, a flóra kutatásába kezdett. 1809-től a kalkuttai botanikus kertben is dolgozott William Roxburgh¹ mellett, az ő nyugalomba vonulása után 1815-ben kinevezték a kert igazgatójává. 1814-ben kezdeményezésére jött létre a kalkuttai Indian Museum. 1816-ból ismert első könyve: *Descriptions two new species of Sarcolobus*.

1819-ben közreműködésével hozták létre a szingapúri botanikus kertet Sir Stamford Raffles² rezidenciája mellett. 1820-ban jelent meg az ő és Roxburgh kutatásait összefoglaló *Flora Indica* két kötete Seramporeban az anglikán misszió nyomdájában.

Angol szolgálatban állva sem feledkezett meg hazájáról. Bizonyítja, hogy 1821-ben Koppenhágában Rasmus Nyerup összeállította és kiadta az egyetemnek ajándékozott könyvei jegyzékét: *Catalogus librorum Sanscritanorum, quos Bibliothecae Universitatis Havniensis vel dedit, vel paravit Nathaniel Wallich*.

1824–1826 között jelent meg a nepáli növényeket bemutató *Tentamen florum Nepaliensis* – ez 50 táblát tartalmaz – folytatásaként 1825-ben pedig a Wallich és a Francis Buchanan Hamilton által leírt növényeket rendszerező tanulmány David Don tollából *Prodromus florum Nepaliensis* címen. Ezt 1984-ben Dehra Dumban (India) újra kiadták.

1825–1827-ben Burmában tett felfedező utakat, egészsége meggyengült, visszatért Európába. 7683 növényből álló gyűjteményt hozott magával, (a duplum

¹ Roxburgh, William angol orvos és természettudós, az indiai flóra kutatója az 1790-es években, a Kelet-indiai Társaság botanikus kertjének igazgatója. 1814-ben tért haza Angliába, ahol még abban az évben meghalt.

² Raffles, Stamford (1781–1826) a brit Kelet-indiai Társaság szolgálatában állt 14 éves korától, részt vett a hollandok elleni harcokban Jáván, Szumátrán, jelentős szerepe volt Szingapúr elfoglalásában és az ottani kereskedelmi kikötő megteremtésében. Szorgalmazta a szigetvilág tudományos megismerését, Jáva történetéről írott munkája halála után, 1830-ban jelent meg. Wallich-csal folytatott levelezését 1981-ben adták ki Londonban.

példányokból Európa fontosabb gyűjteményei is kaptak), ezek jegyzékét is kiadta két kötetben Londonban 1828–1829-ben: *A numerical list of dried specimens of plants in the East India Company's Museum*. Ezután főműve, a *Plantae Asiaticae rariores* kiadásán dolgozott.

A műből előfizetők megnyerésére mutaványként 1829-ben kiadott néhány oldalt³. A könyv elején felsorolt 185 előfizető közül az első, a brit Kelet-indiai Társaság 40 példányt vett meg. Angol főrendek, indiai hivatalnokok, európai egyetemek, könyvtárak, botanikus kertek, könyvkereskedők szerepelnek a névsorban. Magyarországi előfizető egy van: Alexander Prónay Baron, Pest. A Püspöki Könyvtár példányáról nem tudjuk, honnan került ide, valószínű, hogy valamelyik bécsi könyvkereskedőtől.

A 295 illusztráció négy rajzoló munkája, többségüket Gorachand és Vishnupersaud jegyzi, ők valószínűleg indiai művészek, néhányat Charles M. Curtis⁴ és John Lindley⁵. Valamennyit Maxim Gauci⁶ litografálta. 1830–1832-ben jelent meg évenként egy-egy kötet a londoni Taylor, a strassburgi és párizsi Treuttel és Würz kiadóházak közös kiadványaként.⁷

1832-ben Londonban jelent meg módszertani munkája: *Upon the preparation and management of plants during a voyage from India*. 1834-ben visszatért Bengáliába, majd Assamba, ahol a teakultúrát tanulmányozta. 1841-ben *Report by Nathaniel Wallich on the Royal Botanic Garden Calcutta 1840* címen készített ismertetőt a botanikus kertről. Egészségi állapota rohamosan romlott, 1847-ben elhagyta Indiát, véglegesen Londonban telepedett le, ahol hosszas betegeskedés után 1854. április 28-án halt meg.

Fia, George Charles (1815–1899) tengerbiológus volt, 1862-ben Londonban jelent meg könyve: *The Nord Atlantic Seabed* címen⁸.

³ Proposals for publishing by subscription *Plantae Asiaticae rariores*, or descriptions and figures of a select numbers.

⁴ Curtis, Charles M. (1796–1839) természettudományos munkák illusztrátora, a Linnean Society tagja. Thieme, Ulrich - Becker, Felix: *Allgemeines Lexikon der bildenden Künstler*. Leipzig, 1913. VIII., 213.

⁵ John Lindley (1789–1865), angol botanikus, 1829–1860 között a londoni egyetem professzora, jeles növénytani és kertészeti művek szerzője.

⁶ Gauci, Maxim litográfus, könyvillusztrátor és portrécészítő, 1810 és 1846 között tevékenykedett. Thieme, Ulrich - Becker, Felix: *Allgemeines Lexikon der bildenden Künstler*. Leipzig, 1913. XIII., 259.

⁷ *Plantae Asiaticae rariores*, or descriptions and figures of a select number of unpublished East Indian plants. London – Paris – Strassburg, Taylor – Treuttel & Würtz. 55x39 cm. Vol. 1. 1830. 15, 80 I–C t.; Vol. 2. 1831. 86 C–ICC t.; Vol. 3. 1832. VIII, 116 CCI–CCXCV t.

⁸ *Biographie universelle ancienne et moderne*. Red. M.M. Michaud. Vol. 44. 281–282.

Szakirodalmi forrásmunkák rövidítése

B = Brickell, Christopher (szerk.): Dísznövény Enciklopédia. Budapest, 1993.

Pa = A Pallas Nagy Lexikona I–XVIII. Budapest, 1893–1900.

Pr = Priszter Szaniszló: Növényneveink. A magyar és a tudományos növénynevek szótára. Budapest, 1998.

U = Uphof, J. C. Th.: Dictionary of Economic Plants. Würzburg, 1968.

W-L = Wiersema, J. H. – León, B.: World Economic Plants – a Standard Reference. Boca Raton – London – New York – Washington, D. C., 1999.

Római szám: kötet száma (a Wallich által használt tudományos növénynév után zárójelben).

Mielőtt sorra vennénk a többé-kevésbé megismert növényeket, felsoroljuk a három kötetben szereplő, eddig nem azonosított 43 taxon esetleg ismert társnevét, rendszertani helyét, elterjedési adatát vagy fajsámát (ha meg voltak adva):

Aeginetia pedunculata (III): Orobanchaceae, Kelet-Ázsia, 3 faj

Aikinia brubonis, *A. elegans* (III)

Allantodia brunoniana (I): = Diplaziopsis b.

Aphanochilus flavus, *A. polystachyus* (I): Lamiaceae, az Elsholtzia genusz szekciója

Argostemma verticillatum (II): indiai Rubiaceae

Blackwellia nepalensis (II): = Homalium nepalense, Flacourtiaceae

Bolbophyllum cylindraceum (I): Orchidaceae, kb. 1200 trópusi epifiton

Boottia cordata (I): Potentilla genusz szekciója

Centranthera hispida (I): Kelet-Ázsia, Scrophulariaceae

Cometes abyssinica, *C. surattensis* (I): Illecebraceae (= Caryophyllaceae)

Cyrtotropis carnea (I): = Apios Mnch.

Dischidia rafflesiana (II): Asclepiadaceae

Eriolaena candollii (I): tribusz a Sterculiaceae családban (syn.: Wallichia DC.)

Finlaysonia obovata (II): monotipikus Asclepiadaceae

Gardnera ovata, *G. wallichii* (III): Loganiaceae

Henslowia pubescens (III): = Crypteronia (Lythraceae)

Hiraea hirsuta (I): Malpighiaceae

Humboldtia brunonis (III): = *Platystele* orchideagenusz, Közép- és Dél-Amerika, 12 faj
Hymenopogon parasiticus (III): Rubiaceae
Jackia cruata (III): Rubiaceae, monotipikus
Kayea floribunda (III): Guttiferae (Hypericaceae)
Leicesteria formosa (II): Caprifoliaceae, Himalája, 2 faj
Leucomeris spectabilis (II): Compositae, Brazília
Lysionotus termifolia (II): Gesneriaceae, Kelet-Ázsia, Himalája, 20 faj
Matonia pectinata (I): Zingiberaceae
Melhaniania hamiltoniana (I)
Otochilus fuscus (I): Orchidaceae, Himalája
Pholidota rubra (III): Orchidaceae, indomaláj
Phytocrene gigantea (III): Olacaceae, Burma
Platystemma violoides (II): Gesneriaceae, monotipikus, Himalája
Prinos godajam (III): = *Ilex* g.
Rhaphistemma pulchellum (II): Asclepiadaceae, Kelet-Ázsia, 2 faj
Roylea elegans (I): Labiatae, monotipikus
Tetradenia lanuginosa (II): Labiatae, Dél-Afrika
Thomsonia nepalensis (I): Araceae, monotipikus
Trias oblonga (I): Orchidaceae, Délkelet-Ázsia
Wightia gigantea (I): Scrophulariaceae, 2 faj
Willoughbeia martabanica (III): = *W. edulis* Roxb., Apocynaceae, Közép-Amerika
Zanonia sarcophylla (II): = *Alsomitra* s., Cucurbitaceae

Részletesebben jellemzett taxonok:

Abelia triflora (I) – *Caprifoliaceae*

Abelia nemzetség: Borbás Vince írja, hogy Clarke Abel (1780–1826) kínai utazó tiszteletére elnevezett fák, “a *Lonicera*-neműek felekezetében, 10 fajjal a Himalájában, Kínában, Japánban” (Pa). Valójában nem fák, hanem cserjék; 15 faja közül 1 mexikói. Az *Abelia biflora* (Kína, Mongólia), *A. chinensis* (Kína) és az *A. x grandiflora* (*chinensis* x *uniflora*) ismertek, utóbbi csak dísznövényként termesztve (W-L).

A leírt taxon endemikus.

Acacia modesta (II) – *Fabaceae* (*Mimosaceae*)

Borbás szerint az “ákácfa” vagy “mézgafa” nemzetségnek kb. 420 “forróvidéki faja van, leginkább Afrikában és Új-Hollandban honos”. Példaként említi az *A. mollissimát*, amelyet kemény fája miatt bútorkészítésre használnak, de dísznövényként is termesztnek. Ma a genusznak több mint 1000 fajt ismerjük.

Újabb munkák (W-L) csak az *A. modesta* hasznát említik. E faj auktoraként Wall. van feltüntetve, ami arra enged következtetni, hogy Wallich nevezte el e nyugat-ázsiai és indiai fajt, amelyet a népgyógyászatban használnak. Az *A. mollis* dél-európai, de az *A. decurrens* egyik változata is var. *mollis*. Utóbbi taxont Ausztráliában termesztik, fája értékes energiahordozó, de festék- és tannintartalma is hasznossá teszi (W-L).

Acanthus volubilis (II) – *Acanthaceae*

Az *A. mollis* (itt szereplő nevei: medveköröm, medvetalpfű, medvetalpu tövis, akantuszvirág) kedvelt dísznövény, de vadon Fiume mellett előfordul az *A. longifolius* (Pa).

A kb. 30 mediterrán faj évelő vagy félcserje; szeldelt levelei tövisesek; tőkocsányos fürtvirágzata van. Már az ókorban kedvelt (pl. korinthoszi oszlopfő). A Balkánon jól ismert pl. a puha levelű, előbb említett *A. mollis*, továbbá az *A. balcanicus* (incl. *A. hungaricus* Borb.). Néhol kerti dísz az *A. spinosus*; további fajok élnek a Földközi-tenger mentén és Afrikában.

A főként nyugat-ázsiai fajok közül ismertebb dísznövények az *A. mollis*, *A. spinosus* és *A. syriacus* (W-L).

Acer caudatum, *A. laevigatum*, *A. sterculiaceum* (II) – *Aceraceae*

Kb. 150 *Acer* faj ismert, többségük díszfa (nemesített fajtákkal is). Nálunk igen gyakori az *A. campestre*, az *A. negundo* és az *A. platanoides*.

Az *A. caudatum* érvényes neve *A. ukurunduense* subsp. *caudatum*, a himalájai juhar (Pr). A másik két taxon is endemikus.

Aconitum ferox (I) – *Ranunculaceae*

Az *A. ferox* auktora Wall. (Wallich), érvényes magyar neve: kelet-ázsiai sisakvirág (Pr). Indiai (U) vagy himalájai (Pa) sisakvirágnak is nevezhető. 100 körüli taxonja közül nálunk a mérgező fajok a legismertebbek (*A. anthora*, méregölő sisakvirág, *A. vulparia*, farkasölő sisakvirág), de számos kerti dísznövény (W-L).

Ez a faj szolgáltatja a szárított gumót (*Aconiti indici tuber*), melyből halált okozó nyílmérget állítottak elő (Pa). Sok *Aconitum* távol-keleti, főleg kínai származású.

A Wallich által elnevezett indiai sisakvirág évelő, himalájai faj.

Adamia cyanea (III) – Hydrangeaceae

A nemzetséget és a fajt is Wallich nevezte el, üvegházban jól termesztethető. Az *A. cyanea* égszínkék vagy pirosas fehér, cserepes dísznövény (Pa). Ma *Dichroa cyanea* az ismert társneve. Monotipikus nepáli, jávai cserje.

Ebbe a családba tartozik a nálunk közismert hortenzia (*Hydrangea macrophylla*) vagy a díszcserjék közül a jezsámen (*Philadelphus coronarius*) és a gyöngyvirág-cserje (*Deutzia*).

Aescynanthus (Aeschinantus) ramosissima (I) – Gesneriaceae

Az *Aescynanthus* nemzetség magyarul szégyenlősvirág vagy rúzs virág (Pr), legismertebb az *Ae. marmoratus* (= *Ae. longicaulis* Wall.) (viaszfénylevél), mely Thaiföldön, Burmában és Malájföldön él.

Az *Ae. ramosissimáról* (helyesen: *Ae. ramosissimum* = *Ae. parasiticus*) olvasható: „...dísznövény, különösen szép, skarlátpiros virágokkal, cserepekben tenyésztik, meleg, világos helyet kíván” (Pa). A többi faj is dísznövény.

Allium blandum (III) – Alliaceae

A nemzetségnek 700-nál is több faja ismert; a zöldség- és gyógynövényfajokon kívül több dísznövény is (U, W-L), egyik faj a nepáli hagyma Wallichról kapta fajnevét: *A. wallichii* (*wallichianum*). Az 1830-ban Wallich-tól leírt *A. blandum* azonos a korábbi *A. carolinianum* DC. (1804-ből) taxonnal.

Alnus nepalensis (II) – Betulaceae

Kb. 35 fajú fás nemzetség, nálunk 10-12 faj ismertebb (Pr). A nepáli égerfa (*A. nepalensis* D. Don) auktora tehát nem Wallich. Kínában, Indiában és Indokínában honos (W-L), fája energiahordozó.

Amherstia nobilis (I) – Fabaceae

Előforduló magyar neve: toha-fa, Burma díszje (Pr).

Amomum corynostachyum (I) – *Zingiberaceae*

Borbás az Amomumot magyarul paradicsommagnak nevezi, megjegyezve, hogy a „gyömbérfélék genusza, 55 faja Ázsia, Afrika és Ausztrália földjén, meg a Csendes-tenger szigetein nő” (Pa). Azt is említi, hogy az afrikai *Elettaria* fajok borsszerű, csípős magvai nyújtják a kardamomumot.

Hivatalos magyar neve álgyömbér (Pr). Mintegy 90 délkelet-ázsiai faja van, ezek közül 10–12 távolkeleti fűszernövény (U), közülük ismertebb a bengáli (nepáli) álgyömbér (*A. aromaticum*), melyet Kelet-Indiában természetnek is (W-L). Közülük főleg a jávai *A. compactum* és több más faj szolgáltatja a fűszerként használt kardamon-t. A malabár kardamon az *Elettaria cardamomum* (L.) Maton.

Andromeda fastigiata (III) – *Ericaceae*

A hegyi tavakban élő növények magyar neve tőzegrozmaring (Pa, Pr). A közönséges tőzegrozmaring (*A. polifolia*) télálló, örökzöld, alacsony cserje, sziklakertekbe telepíthető (U, W-L), de nem kelet-ázsiai, hanem európai-ázsiai és észak-amerikai. Egy másik ismertebb faja, az *A. glaucophylla* örökzöld cserje, melynek leveleit az indiánok aromás teaként használták (U). Az *A. fastigiata* ma nyilván nem a mindössze 2 fajú eurázsiai–észak-amerikai nemzetség tagja, hanem valami más genuszhoz tartozó.

Andropogon schoenanthus (III) – *Poaceae*

Szinoním neve: *Cymbopogon schoenanthus*, magyarul tevefű. A legtöbb *Cymbopogon* takarmányértékű fűféle (W-L), többnyire kellemes illatúak, közülük illóolajat szolgáltat a “valódi citromfű”, főleg a *C. citratus* és a *C. flexuosus* (U). A leírt faj Eritreában, Tuniszban, Marokkóban, Iránban, Irakban, a Nílus-vidéken, de Indiában (Punjab) is honos, ahol illóolaját bazárokból árulják. A görögök és rómaiak is ismerték (U).

Androsace sarmentosa (III) – *Primulaceae*

Mintegy 100 fajú gombafű nemzetség egyik ismert faja, nálunk is ritkábban termesztett kerti dísz. E faj, az indás gombafű örökzöld, gyepes, hosszú indájú évelő, sziklakertekbe való, teljesen télálló.

Anguillaria indica (III) – *Liliaceae*

Két faja Ausztráliában és Tasmaniában él (Pa). Mai neve: *Iphigenia indica*.

Anneslea nobilis (I) – *Theaceae*

Az *A. fragrans* auktora Wallich. Ez a faj a trópusi Ázsiában honos, szürkésbarna fája értékes bútoralapanyag (U). Az itt jellemzett taxon endemikus. (Lehetséges, hogy az *A. fragrans* alakkörébe tartozik?).

Apostasia nuda, *A. odorata* (I) – *Orchidaceae*

4 faj él Kelet-Indiában, Ausztráliában és az indonéz szigetvilágban (Pa).

Az aposztázia magyarosított nemzetségnév (Pr). Az *A. nuda* kis, dracényszerű növény, Malaysiában hasmenés ellen használják herbáját (U).

Az *A. odorata* szinonímneve Wallichról van elnevezve (*A. wallichii*). Endemikus.

Ardisia hymenandra (II) – *Myrsinaceae*

Magyarul csúcsvirág (Pr). A nemzetség fajai főleg dísznövények, pl. *A. crenulata* (syn.: *A. crenata*) – csipkés csúcsvirág, *A. crispa* - fodros csúcsvirág, *A. japonica* – japán csúcsvirág), melyek Kelet-Ázsiában, Indokínában honosak (W-L).

Többnyire örökzöld fák, cserjék, amelyeknek kb. 220 fajtát az egész Földön trópusi és szubtrópusi vidékeken, elsősorban szépsége miatt természetnek (Pa). Nálunk szobanövényként leginkább az Indiától Japánig honos *A. crenulata* divatos.

A Wallich által itt leírt taxon endemikus.

Argyreia festiva (I) – *Convolvulaceae*

„A folyókafélék közé tartozó folyónem: többnyire a térítők közt honos felfutó félcserjék, 30 fajjal Afrikában, Kelet-Indiában meg a malaj archipelaguson.” (Pa). Ma kb. 90 faj ismert.

Főként az *A. nervosa* (farózsa) ismert (Pr), Indiában honos, a hajnalkával rokon, örökzöld kúszó növény (W-L), de fagyérzékeny, akárcsak az *A. splendens*, amelyet ugyancsak dísznövényként természetnek (B). Rokon faj még az *A. speciosa*, Malaysiában honos, ahol leveleit a bennszülöttek pépes borogatóként használják.

Aristolochia saccata (II) – *Aristolochiaceae*

A nemzetség 200 faj (ma legalább 300!) mind a két világrésznek mérsékelt és meleg vidékein terem Ausztrália kivételével (Pa).

Ismert, hogy a nemzetség magyarul farkasalma vagy pipavirág (Pr). Nálunk a leggyakoribb a mérgező hatású *A. clematitis*. Ugyancsak mérgező az *A. bracteolata* (=

bracteata), mely Afrikában, az Arab-félszigeten és Indiában is honos (U). Az amerikai és kínai fajok nagy része dísz- és gyógynövény (W-L).

A rokon fajok között létezik egy *A. indica* taxon is (Pr), de a Wallich által leírt faj endemikus lehet.

Arum ecinatum, A. erubescens, A. guttatum, A. tortuosum (II) – Araceae

A magyarul kontyvirágnak nevezett, jelenleg 26 taxonból álló nemzetségből nálunk legismertebb az eurázsiai *A. maculatum* (foltos kontyvirág). Ennek és az *A. italicum*nak különböző formáit (pl. az utóbbi nemesített 'Pictum' fajtáját) dísznövényként termesztik (Pr, B).

Balkáni faj az *A. orientale* (= *A. nigrum*).

Az *A. esculentum* ma érvényes neve: *Colocasia esculenta* (magyarul hasznos táró), az *A. indicum* pedig *Alocasia macrorrhizos* (vagy *macrorrhiza*, magyarul óriás táró).

Wallich által megnevezett taxonok endemikusak lehetnek, azonosságuk egyik felsorolt fajjal sem bizonyítható.

Aster bellidioides (II) – Asteraceae

A 250 fajú élő *Aster* genuszban sok szép őszi dísznövény ismert (B), míg az egyéves *Aster* (ma: *Callistephus*) *chinensis* a közismert őszirózsa. Az említett *A. bellidioides* közelálló lehet az Alpokban nem ritka *A. bellidiastrum*-hoz (havasalji őszirózsa).

Avicennia tomentosa (III) – Avicenniaceae

A XI. század elején működött híres arab orvos, Avicenna nevét megörökítő nemzetség és család a verbéna-félékkel rokon. A melegégyövi dagályzóna (vízparti erdőszélek, mangrove-vegetáció) jellegzetes, sőtűrő kísérőfajai.

Az *Avicennia* magyarul Avicenna-fa vagy feketemangrove (Pr). Az *A. officinalis* rokonának tartott *A. resinifera* minden valószínűség szerint azonos a Wallich-féle taxonnal (U). Erről Borbás Vince érdekes jellemzést ad: „Arábiában, Abesszínia- és Nubiában sárgavirágú, gyökere piros, nyálkás, kissé sós s az arab orvosok ivaringerlő szernek tartották. Fájából csónakot csinálnak, mert a fereg nem bántja, továbbá fogtisztítót, mely a fognak meg a foghúsnak üdvös lenne, s Mekkában árulják. Levele a teve, szamár és juh takarmánya. Gyümölcse belét, főzés közben keserű ízét elvesztvén, eszik.” (Pa).

Bamia crinita (I) – Malvaceae

A *Bamia* szinonímneve: *Abelmoschus*. Az *A. moschatus* (pézsmamályva) honos Kelet-Indiában, Egyiptomban és Amerika forró égövi részein. A “pézsmamag = Semen *Abelmoschi*, grana *moschata* illatos, kesernyés magva régen görcscsillapító” (Pa). Újabban az *A. moschatus* azonos a *Hibiscus abelmoschus*-szal (U). (a *Hibiscus*ok közül a *H. cannabinus* a kenaf, rostmályva vagy gambókender, a *H. sabdariffa* a rozella, a *H. trionum* pedig a ritkább gyomnövénynek tartott és hazánkban is előforduló varjúmák). A *Bamia crinita* érvényes szinonímneve: *Hibiscus cancellatus*.

Barleria polytricha (I) – Acanthaceae

A nemzetségnek 85 faja (ma kb. 250!) ismert az “Óvilág forró tartományaiban, Ausztráliában és Amerikában” (Pa). A *B. prionitis* a trópusi Afrikában és Ázsiában honos, dísznövény is. Jáván fogfájás esetén rágják, Indiában hasmenés ellen adják gyerekeknek (U). Az itt leírt taxon endemikus.

Bauhinia semibifida (III) – Caesalpiniaceae

Más *Bauhinia* fajokról van tudomásunk, pl. a *B. smilacina* magyar neve majomlépcsőfa, a *B. variegata* neve orchideafa (Pr). Utóbbi levelét és hüvelyeit zöldségként fogyasztják Kelet-Indiában (U). Sok közülük dísznövény (W-L). Közel 150 faja (ma kb. 300!) a forró égövi országokban honos, közülük sok liánszerű, rostos szárú, többnek a fája értékes, mivel az ébenfához hasonló. Borbás arról is említést tesz, hogy kergüket vérhas ellen alkalmazták (Pa).

A leírt taxon endemikus.

Begonia pedunculosa (I) – Begoniaceae

A *Begonia* kb. 900 trópusi (ázsiai és amerikai) fajú nemzetség, sok közülük gyakori és kedvelt dísznövény (Pr, W-L, B). A *Begonia* magyar neve félszeglomb (jellegzetes, aszimmetrikus levelére utal) (Pa).

A leírt, Wallich-féle taxon endemikus.

Berberis wallichiana (III) – *Berberidaceae*

A borbolyának mintegy 70 faja ismeretes, a leírt fajnak Wallich az auktora, magyarul is Wallich-borbolyának nevezzük (Pr).

Magyarországon gyakori a *B. vulgaris*, magyarul európai vagy közönséges borbolya, sóskafa vagy sóskaborbolya.

Betula acuminata (II) – *Betulaceae*

Az északi féltekén él kb. 60 lombhullató fa és cserjefaj közül a legismertebb a *B. alba* (= *B. pendulata*), a közönséges nyírfa (Pr). A Wallich által leírt taxon endemikus.

Bignonia amoena (II), *B. multijuga* (I) – *Bignoniaceae*

A Bignoniaceae családnak 700-nál is több faja él a trópusi-szubtrópusi területeken. Az egykori *Bignonia* (szivarfa) genusznak mintegy 150 faja ma kb. két tucat más nemzetség között oszlik meg. A ma érvényes egyedüli fajnév az észak-amerikai *Bignonia capreolata*, mely örökzöld lián. Ismert rokon, ültetett dísznövény hazánkban az örökzöld trombitacserje (*Bignonia capreolata*), a trombitafolyondár (*Campsis radicans*) és a szivarfa vagy trombitafa (*Catalpa bignonioides*).

A leírt taxonok endemikusak, az ismert nevéekkel nem azonosíthatók.

Bombax insigne (I) – *Bombacaceae*

A *Bombax* nemzetség magyarul selyemgyapotfa (Pr), régebbi nevei még: gyapjúfa, bolyhfa, boholyfa (Pa). 8 faja közül legismertebb a *B. ceiba* (= *B. malabaricum*), Kelet-Ázsia meleg égővi fafaja, melynek selymes szőre, mézgája és olajos magja értékes. Kínában, Indiában, Malaysiában és Indokínában, sőt Ausztráliában is honos és termesztető. Rost- és faanyagot szolgáltatnak, de számos dísznövényként is kedvelt (W-L).

A Wallich-féle taxon endemikus.

Camellia kissii (III) - *Theaceae*

A genusz kb. 250 faja közül gazdasági szempontból mintegy 8 faj különösen fontos. Ezek közül a *C. sinensis* a legismertebb (W-L). A Borbás által említett *Camellia kissii* Wall. (vagyis auktora Wallich!) “erős, jóillatú, Nepálban gyakori s teapótléknak használatos. Magvából jó olaj lesz.” (Pa). Ennél elképzelhető, hogy egy Kiss nevű magyar személy lehetett a névadás alapja (?).

Caralluma crenulata, *C. fimbriata* (I) – *Asclepiadaceae*

A kb. 80 szukkulens törzsű faj zöme afrikai; egyesek Burma és India lakói. Különleges alakúak a virágaik, melyek gyakran kellemetlen szagúak (emiatt “dögvirág”). A *Caralluma* magyarul tehát dögvirág, a *C. acutangula* és a *C. europaea* (Pr). Szaharában élő, apró szukkulens faj a *C. edulis* (a bennszülöttek fogyasztják), de ismert még a *C. maroccana* (U).

A nemzetség északi határát Marokkóban és Dél-Spanyolországban éri el. Nálunk ritka üvegházi fajok.

A *C. fimbriata* azonos a *C. adscendens* var. *fimbriata*-val. A *C. crenulata* valószínű, hogy endemikus.

Cardiospermum canescens (I) – *Sapindaceae*

14 fajuk trópusi ázsiai-afrikai. A *C. halicacabum*, a szívmag (Pr, Pa) onnan kapta a nevét, hogy fekete magvain 1-1 szív alakú fehér folt világít (B). Nálunk egyéves, bokros, lombhullató kúszónövény. Napfényigényes, fagyérzékeny, sokféle dísznövényként termesztik (B).

Az itt közölt Wallich-féle taxon endemikus.

Carpinus viminea (II) – *Betulaceae*

A *Carpinus* 35 fajú, eurázsiai–észak-amerikai nemzetség. Négy ismertebb gyertyánfaj Amerikától Japánig terjed (W-L), nálunk a *C. betulus* elterjedt fafaj. A Wallich-féle *C. viminea* endemikus taxon.

Castanea martabanica (II) – *Fagaceae*

A *Castanea* nemzetségnek 12 faja a mérsékelt övben él. Legismertebb nálunk a *C. sativa* (szelídgesztenye) (Pr). Ismeretes még a *C. americana* (= *dentata*) és a *C. crenata* (= *japonica*).

A Wallich-től említett *C. martabanica*-t de Candolle 1863-ban *Castanopsis argentea* DC. néven írta le, vagyis ma már más genuszhoz tartozó.

Cerasus acuminata, *C. puddum* (II) – *Rosaceae*

Megközelítőleg 70 taxon ismeretes, leginkább a meggyet és cseresznyét termesztjük, de sok dísznövény is van közöttük. E két taxon minden valószínűség szerint endemikus.

Ceropegia longifolia (I), *C. lucida*, *C. pubescens* (II) – *Asclepiadaceae*

A gyertyavirágnak nevezett nemzetséghez (Pr) kb. 200 faj tartozik. Főképpen félörökzöld, pozsgás, fagyérzékeny dísznövények, pl. az ámpolna gyertyavirág (*C. woodii*), mely eredetileg dél-afrikai, trópusi nyugat-afrikai (B). Kelet-Indiában honos az üvegházi *C. candelabrum*, a csillárvirág, melynek – Borbás leírása szerint – “piros és sárga virágai nagy csüngő ernyőben vannak egyesülve, de fölfelé ágaskodnak, mint a karos gyertyatartó ágai” (Pa).

A felsorolt és Wallich által leírt három faj endemikus.

Chamaerops martiana (III) – *Arecaceae* (= *Palmae*)

A csaknem 2700 pálmafaj közül egyedül egyetlen faj található vadon: a monotipikus törpepálma (vagy lombpálma, törpe lószörpálma), a *Ch. humilis* var. *arborescens*. E kis termetű, mediterrán pálmának fagyűrő és örökzöld fajtái dísznövények (B).

A Wallichtól említett *Ch. martiana* ma a *Trachycarpus martianus* Wendl nevet viseli.

Chirita grandiflora, *Ch. macrophylla* (I) – *Gesneriaceae*

Évelő vagy egy-, kétéves, lágyszárú, alacsony növények (kb. 100 faj), a tropikus Ázsiában honosak. A *Chirita* magyarul ujjasvirág (Pr), a *Ch. lavandulacea*, a kékcimpájú ujjasvirág dísznövény.

A *Ch. grandiflora* ma azonos a *Ch. urticaefolia* Buch.-Ham. fajjal. A másik jellemzett taxon feltehetően endemikus.

Cirrhopetalum wallichii (I) – *Orchidaceae*

A *C. medusae* (= *Bulbophyllum medusae*) magyar neve medúzafej-orchidea, medúzakosbor (Pr).

A jellemzett faj mai neve *C. refractum* Zoll. A kb. 1200 fajt számláló *Bulbophyllum* a trópusi orchideanemzetségbe tartozik.

Clematis grata (I), *C. montana* (III), *C. subpeltata* (I) – *Ranunculaceae*

A *C. montana*, a hegyi iszalag (Pr) nálunk dísznövény, eredetileg kelet- és nyugat-ázsiai, kínai és indiai (W-L). Nemesített, fagyűrő, fehér, világoskék és rózsaszínű virágokkal ékes fajtáit különösen kedvelik (B). Vadon nálunk igen közönséges és agresszív az erdei iszalag (*C. vitalba*).

A *C. grata* kínai, a *C. montana* D. Don (= *C. napaulensis* DC.) a Himalájától Nyugat- és Közép-Kínáig élő faj. A *C. subpeltata* (= *C. smilacifolia* Wall. 1820) maláji.

Clerodendrum deflexum (III) – *Verbenaceae*

A kb. 400 fajt számláló nemzetség magyar neve sorsvirág (Pa) vagy végzetcsereje, ill. végzetfa, sorsfa (Pr). Hat fajról olvashatunk (*C. volkameria*, *C. volkmannia*, *C. torreya*, *C. fragrans* = *chinense*, *C. squamatum*, *C. bungei*) (Pa). Közülük az utolsó, a vörösödő sorsvirág kínai, kelet-ázsiai eredetű. Kb. 10 faja dísznövényként ismert, pl. a Wallichról elnevezett *C. wallichii* Morr. (= *C. nutans* Wall. ex D. Don), melyet Kínában, Indiában és Indokínában trópusi és szubtrópusi vidékeken természetesen (W-L).

Több *Clerodendron* fajt dísznövényként alkalmaznak, köztük vannak bokros vagy futó típusok, fagyálló és örökzöldek is (B). Nálunk ritkábban ültetett faja a *C. trichotomum*, mely kisebb fa.

A Wallich által leírt taxon feltehetően endemikus.

Coelogyne gardneriana (I), *C. elata* (III), *C. maculata* (I), *C. wallichiana* (I) – *Orchidaceae*

A *Coelogyne* nemzetség kb. 200 epifiton, trópusi orchideafajt számlál. Magyar neve tarajoskosbor vagy tarajorchidea, melynek két faja ismertebb, a fehér (*C. cristata*) és a pompás (*C. speciosa*) (Pr). Fán lakó, örökzöld, hidegházban is nevelhető dísznövények (B).

A Wallich által felsorolt és jellemzett taxonok endemikusak, egyikük róla kapta fajnevét.

Colquhounia elegans, *C. vestita* (III) – *Lamiaceae*

A nemzetségből mindössze 3-5 faj ismert, Kelet-Himalájától Délnyugat-Kínáig.

A *C. coccinea* örökzöld vagy félorökzöld cserje, fagyűrő, napra, védett helyre telepíthető. Virágai skarlátvörösek (B). Magyar neve nem ismert.

A *C. vestita* azonos a *C. coccinea* var. *vestita*-val. A másik faj feltehetően endemikus.

Convolvulus atropurpureus (I), *C. barbatus*, *C. wightii* (II) – *Convolvulaceae*

A kb. 250 *Convolvulus* faj többsége egyéves vagy évelő (bár van néhány cserje is). Legismertebb szulákfaj az erőszakos és felkapaszkodó gyom, az apró szulák (*C.*

arvensis). A *C. tricolor* (= *minor*), a háromszínű szulák kedvelt dísznövény nálunk is, gyakran összekeverik a hajnalkákkal (*Ipomoea tricolor* és *I. purpurea*) (B, W-L).

A *C. atropurpureus* ma *Lettsonia atropurpurea*, a *C. barbatus* *L. barbata*, a *C. wightii* azonban *Ipomoea wightii*.

Coriaria nepalensis (III) – *Coriariaceae*

A kb. 30 *Coriaria*-cserjefaj a mérsékelt övben él. A nemzetségnév bőrbokor (Pa) vagy tímárcserje (Pr). Legismertebb a csermirtusz vagy déli tímárcserje (*C. myrtifolia*), amely mérgező dísznövény (W-L), akárcsak a japán (*C. japonica*) és a kínai (*C. terminalis*) tímárcserje (W-L, Pr). Közülük a csermirtusz Európában, így nálunk is meghonosítható (B).

Borbás így jellemzi a Wallich-féle taxont: *C. nepalensis* Wall. a “Himaláján honos, valamennyi része nagyobb, mint a *C. myrtifoliáé*. Díszbokor, magva állítólag nem mérges” (Pa). A *C. nepalensis* Wall. a modern munkákban is szerepel (W-L), Kínában és a Himalájában található.

Cornus capitata (III) – *Cornaceae*

A som nemzetség legismertebb hazai faja a húsos som (*C. mas*). A fejecskés som vagy más néven himalájai som újabban más nemzetség faja (= *Benthamidia fragifera*) (Pr). Mégis, újabban (W-L) megemlítik a *C. capitata* Wall. ex Roxb. taxont, mint Kínában, Indiában és Indokínában termő díszcserjét.

Corylus ferox (I) – *Corylaceae*

Mintegy 15 cserje és fa alkotja a nemzetséget. Nálunk legismertebb a *C. avellana*, a közönséges mogyoró. Gyakori díszfa még a *C. colurna* (török mogyoró), de dísznövény az észak-amerikai (*C. americana*), a japán (*C. sieboldiana*) és a tibeti (*C. tibetica*) mogyoró is (Pr, B). A *C. capitata* Kínában és a Himalájában terem, néhol díszcserjeként ültetik.

A Wallich-féle *C. ferox* 10 m magas fa.

Crinum herbertianum (II) – *Amaryllidaceae* (*Liliaceae*)

A trópusi elterjedésű nemzetségnek 100-nál is több faja ismert. A *Crinum* magyarul ernyősliliom (Pr). A Pallas lexikon a *C. africanum*ot említi és megadja a nemzetség társnevét (= *Agapanthus*, csalánpálma, cukorpálma), kiemelve rostként való

felhasználását. Mintegy 6 ismert gazdasági faj közül a *C. asiaticum* (= *C. amabile*) Indokínában és Indiában hatalmas termetű dísznövény is (W-L). Népszerű szobanövény a hibrid eredetű rózsás ernyősliliom (*C. x powellii*).

A *C. herbertianum* azonos a *C. zeylanicum* L. fajjal.

Curcuma cordata, *C. parviflora*, *C. roscoeana* (I) – *Zingiberaceae*

Keresett fűszer- és festőnövények tartoznak a nemzetségbe, mindegyik honos és termesztett Indiában és Indokínában, trópusi területeken (W-L). Ilyenek a citvor (*C. zedoaria*), a fakógyökerű kurkuma (*C. leucorrhiza*), a kelet-indiai kurkuma (*C. angustifolia*), az indiai sáfrány (*C. longa*).

A Wallich által leírt fajok endemikusak lehetnek.

Dendrobium amplum, *D. densiflorum*, *D. formosum* (I), *D. heterocarpum*, *D. moschatum*, var. (II) – *Orchidaceae*

Az egyik, leginkább fajgazdag orchideanemzetség (1000-nél sokkal több fajjal), a Himalájától Indonéziáig. Számos fajának legszebb képviselői csak üvegházban díszlenek (Pa), magyarul vesszősorchidea vagy vesszőskosbor (Pr). Néhány őshazájában gyógynövény (U).

A jellemzett taxonok közül csak a *D. formosum* Roxb. szerepel modern monográfiában (W-L), kiemelve dísznövény jellegét és hazáját (India, Indokína).

Delphinium altissimum (II) – *Ranunculaceae*

Évelő vagy egy-kétéves lágyszárúak, kb. 250 fajjal. A legismertebb, mintegy 15 taxon közül hazánkban gyakori a *D. consolida* és *D. orientale*, de a kerti szarkaláb vagy sarkantyúvirág (*D. x cultorum* vagy *D. hybridum*) kedvelt kerti dísznövény (Pr), számos hibridfajtaival (B).

A Wallich-féle taxon minden valószínűség szerint endemikus.

Desmodium pendulum (I), *D. sequax* (II) – *Fabaceae*

A nemzetség magyar neve hüvelycsomó vagy koldusgyom (Pr). Mintegy 15 faja közül 7 Magyarországon is ismert (Pr, Pa, W-L), java része vagy dél-amerikai vagy kelet-ázsiai (India, Kína, Indokína). Ezek a meleg égövi helyeken eróziógátló és takarmánynak alkalmas. Mint dísznövények inkább üvegházias, de napfényigényességük ellenére vannak köztük télálló, néha fagyűrő cserjék is, pl. a *D.*

tilliifolium természetű (B).

A *D. pendulum* azonos a *D. concinnum* DC. (1825-ből) fajjal.

Deutzia staminea (II) – *Hydrangeaceae*

A nemzetség magyar neve gyöngyjázmín (Pa) vagy gyöngyvirágcsereje (Pr), Willich itt jellemzett taxonja a himalájai gyöngyvirágcsereje (*Deutzia staminea* R. Br. in Wall.). Mintegy 20 faja közül a legtöbb díszcsereje (pl. nálunk a *D. gracilis*, *D. longifolia*) számos fajtával (W-L).

Didymocarpus aromatica, *D. oblonga* (II) – *Gesneriaceae*

A *D. reptans* kúszó növény, Szumátrán és Malaysiában honos. Itt a népgyógyászatban a levél főzetét vérhassal járó hasmenés esetén alkalmazzák (U).

A leírt taxonok endemikusak.

Dillenia ornata, *D. scabrella* (I) – *Dilleniaceae*

A nemzetség neve magyarul is dillénia (Pr), de lehet rózsaalma vagy rózsacitrom is (Pa). Legismertebb a *D. indica* (*speciosa*), a pompás vagy indiai dillénia vagy elefántalma, melyet kerti dísznövénynek ültetnek, de felhasználják illat-, cserző- és festőanyaga miatt is (U, Pr, Pa). A legtöbb fajnak ehető, lédús, zamatos bogyótermése van (pl. *D. elliptica*, *D. philippinensis*). Előbbi Celebeszen, utóbbi Malaysiában gyakori trópusi növény (Pa, W-L).

A Willich által közölt taxonok ismertek, a *D. ornata* azonos a *D. aurea* SM. fajjal. A másik a *D. scabrella* Roxb.

Dombeya palmata (III) – *Sterculiaceae*

Kb. 30 afrikai faja (Pa) közül 5 fajnak (pl. *D. umbellata*) hánca rostot szolgáltat, kötelet készítenek belőlük (U). A *D. x cayeuxii* hibridfaj, a szépvirágú rosthárs dísznövény (Pr), fagyérzékeny, de örökzöld bokor vagy fa, de cserepes növényként is természetű (B).

A *D. palmata* Cav. azonos a *D. acutangula* Cav. fajjal.

Echites rhynchosperma (I) – *Apocynaceae*

Az *Echites*-nemzetség magyarul hajnalszépe, más néven szavanna- vagy auróravirág (Pa). Mintegy 60 faja trópusi kúszó növény, tejnedvük különösen mérgező, a halálos woorara-méreg anyagát szolgáltatják (Pa).

Az *E. grandiflora* újabban *Beaumontia grandiflora* (Roxb.) Wall., vagyis auktora Wallich. E növénynek, mely Indiában honos dísznövényként kedvelt, egyik angol neve: Nepal trumpetflower (azaz nepáli trombitavirág). Mindez valószínűsíti, hogy az itt leírt taxon közeli rokonságban lehet az *E. grandiflorával*, noha bonyolítja a helyzetet, hogy az *E. grandiflora* az általunk áttanulmányozott forrásmunkák közül 5 szerzőnél is szerepel, de mind más értelemben.

Az *Echites rhynchosperma* jelenleg azonos a *Rhynchodia wallichii*-vel.

Engelhardtia colebrookeana (III), *E. roxburghiana* (II) – *Juglandaceae*

A nemzetség azonos a dammaragyantát vagy macskaszemgyantát szolgáltató *Dummara*-val, melynek fajai kelet-indiaiak is lehetnek (Pa). A közép-amerikai *Engelhardtia pterocarpa* újabban *Oreomunnea pterocarpa*.

Ismert az *E. polystachya*, a Malaysiában honos *E. serrata* és a Kínában termő *E. spicata*. A Wallich által jellemzett fajok ismertek: *E. colebrookeana* Lindl. és *E. roxburghiana* Lindl. (= *E. spicata* Blume).

Eranthemum cinnabarinum (I) - *Acanthaceae*

Az *Eranthemum*-nemzetség magyar elnevezése szivárványvirág (Pr). Szobai dísznövény az *E. sanguinolentum* és az *E. leuconeurum* (Pa). A Pallas lexikonban szerepel az itt szereplő Wallich-féle faj is, leírja, hogy virága tűzszínű, fehérrel pettyezetett, levele piros pettyes. Kelet-Indiában és Indonéziában honosak, többnyire cserjések, üvegházban nevelve évelők, örökzöldek, de fagyérzékenyek (pl. *E. atropurpureum*). Ugyanígy dísznövény az *E. pulchellum* (nervosum), eredetileg honos Kínában, Indiában és Indokínában. A Malaysiában és Indonéziában élő *E. viscidum* újabban *Daedalacanthus viscidum*.

Vagyis pontos neve: *E. cinnabarinum* Wall.

Eria alba, *E. convallarioides*, *E. excavata* (II), *E. paniculata* (I)- *Orchidaceae*

Az *Eria pannea* (karakubong) honos Kelet-Himalájában, a levél főzetét mocsárláz esetén fürdőnek használják (U). Az *E. coronaria* dísznövény, hidegházban megélő örökzöld epifiton (B).

A felsorolt Wallich-féle taxonok ismertek, az első háromnak az auktor megjelölése Lindl., az utolsó neve auktorral: *E. paniculata* Lindl. in Wall.

Eriocaulon brownianum, *E. wallichianum* (III) – *Eriocaulaceae*

Az *Eriocaulon* magyar neve gombosvirág (Pr).

A leírt taxonok, melyek közül az egyik Wallichról kapta nevét, ismertek, pontos auktormegjelölésük: Mart. in Wall.

Eugenia bifaria, *E. formosa* (II) – *Myrtaceae*

A nemzetség magyarul cseresznyemirtusz (Pr) vagy meggyemirtusz (Pa). Több száz faja a trópusi Ázsiában és Amerikában él. Néhány üvegházban is felnevelhető (Pa).

Ismertebbek: *E. aromatica* (= *Syzygium aromatica*), *E. cerasifera* (maláji cseresznyemirtusz), *E. cuminii* (= *Syzygium cuminii*), *E. myrtifolia* (ausztrál cseresznyemirtusz).

Az *E. formosa* Wall. auktora Wallich, e bokor vagy kis fa a trópusi Ázsiában honos, Kínában termesztik. Apró, kevésbé ízes magvait fűszernek használják (U). Tehát a leírt taxonok közül az *E. formosa* ismertebb, a másik faj leírója is Wallich.

Euonymus grandiflorus (III) – *Celastraceae*

E taxonnak magyar neve: nagyvirágú kecskerágó, pontos tudományos neve: *E. grandiflorus* Roxb. (1832-ből). Nálunk vadon a legismertebb az *E. europaeus* és *E. verrucosus*, de díszcserjeként az *E. japonicus*. Mintegy 25, nálunk ismert faja közül a legtöbb díszcserje, díszfa (pl. *E. atropurpurens*, *E. fortunei*).

Exacum tetragonum (III) – *Gentianaceae*

A dísznövényként nálunk is termesztendő *E. affine* magyarul keserűlevélke, de német vagy perzsa ibolyának is nevezik (Pr). Egyetlen díszfaj, örökzöld, fagyérzékeny, cserepesen is felnevelhető (B).

Pontos tudományos neve: *E. tetragonum* Roxb. (1814-ből).

Fagraea auriculata (III) – *Loganiaceae*

A *Fagraea fragrans* magyarul törékeny vagy illatos királyfa, vasfa, a *F. imperialis* pedig szumátrai királyfa (Pr). Különösen az elsőként említett faj dísznövény, de fája bútorkészítésre is alkalmas, Kelet-Ázsiában honos (India, Indokína, Malaysia) (W-L).

Pontos elnevezése (forrással): *F. auriculata* Jack (in Malay-Misc. II., 1822-ből).

Fraxinus floribunda (III) – *Oleaceae*

A kőrisfának mintegy 30 faja ismeretes nálunk (Pr), gyakori a *F. excelsior* és a *F. ornus* (mannakőris).

Kb. 12 faj között a *F. floribunda* Wall. megtalálható (U), még hozzá auktorként Wallich feltűntetve. Újabban neve más auktoralábbal érvényes: *F. floribunda* Roxb. (1813-ból). E faj a mérsékelt és szubalpin Himaláján honos, mannát szolgáltat, édesítő és hashajtó (U).

Garcinia speciosa (III) – *Guttiferae* (incl. *Hypericaceae*, *Clusiaceae*)

A mangosztánfának vagy mangosztánnak (Pr) kb. 10 faja ismert, mind ehető gyümölcsöt terem (W-L). Ilyenek a gumiguttafa (*G. gumigutta*), a kokam (*G. indica*), a bengáli mangosztán (*G. pedunculata*), a himalájai mangosztán (*G. sopsopia*), a királygyümölcs (*G. mangostana*). Sokkal több (kb. 50 faj) *Garcinia* is haszonnövény (U).

E Wallich-féle taxon azonban endemikus, egyik fajjal sem azonos.

Gastrochilus longiflora, *G. pulcherrima* (I) – *Zingiberaceae*

A Malaysiában és Jáván honos trópusi *G. panduratum* termesztendő. Gyökértörzse és gyökere fűszer és tonizáló hatású (U).

A Wallich-féle taxonok endemikusak, általa elnevezettek (1830-ból).

Gentiana chiraita (III) – *Gentianaceae*

A tárnicsnak vagy enciánnak nevezett nemzetségnek kb. 30 fajt ismerjük (Pr), közülük kb. tíznek van gazdasági jelentősége főleg a gyógyászatban (pl. *G. lutea*), de számosat dísznövénységként alkalmaznak (W-L). A vadon termők hazánkban mind védelemre szorulnak.

A Wallich által leírt taxon első neve: *G. chiraita* Roxb. ex Flem. (1810-ból), ma érvényes szinonímneve: *Swertia chirata*.

Geranium grevilleanum (III) – *Geraniaceae*

A gólyaorr nevű nemzetségből nálunk gyakori a *G. robertianum*, a *G. sylvaticum* és a *G. sanguineum*, de ismeretes a nagyvirágú gólyaorr (*G. himalayense* vagy más néven *G. grandiflorum*, valamint a Wallichról elnevezett *G. wallichianum*, a fehérszemű gólyaorr (Pr). Utóbbiak dísznövénység, a *G. wallichianum*nak 'Buxton's Blue' fajtája különösen

kedvelt (B). Keleti eredetre vall a *G. clarkei* (pratense) két fajtája is, a 'Kashmir Purple' és a 'Kashmir White' (B). A gazdasági jelentőségű fajok között is szerepel a *G. nepalense* és a *G. wallichianum*, mindkettő himalájai eredetű, gyökerének tanninszerű festékét Kashmirban használják (U).

A *G. grevilleanum* auktora Wallich (1832-ből).

Glycine involucrata (III) – Fabaceae

Gazdaságilag 5 fontosabb szófafajt is ismerünk, a legismertebb a mandzsúriai származású és ma széleskörben termesztett *G. max* (Pr, W-L). Ennek a taxonnak ma érvényes neve: *Shutteria vestita*, tehát nem sok köze van a szójához.

Guatteria sesquipedalis (III) – Annonaceae

Gazdasági szempontból két faj különösen ismert, a *G. caribaea* (közép-amerikai) és a *G. cargadero* (dél-amerikai). E fajok kérge rostot szolgáltat (U). Egyik sem ázsiai növény.

A Wallich által jellemzett faj mai neve: *Coniothalamus sesquipedalis*.

Hedera polycantha (II) – Araliaceae

Nálunk kb. 15 borostyánfajról van tudomásunk (Pr), legismertebb az agresszív futónövény, a közönséges borostyán (*H. helix*), melynek azonban számos díszfajtáját is ismerjük (B). Kelet-ázsiai faj a *H. himalaica* (*nepalensis*), a nepáli borostyán, valamint a *H. sinensis*, a kínai borostyán.

A Wallich-féle taxon mai neve: *Brassaiopsis palmata* (nem a nepáli borostyán – *H. nepalensis* K. Koch – rokona).

Hedychium speciosum (III) – Zingiberaceae

A gyömbérliliomnak nevezett nemzetségnek 3 faja ismertebb (Pr), a tömött (*H. densiflorum*), a fehér (*H. coronarium*) és a sárga (*H. garduerianum*). Másutt említik még a *H. longicornutum* és a *H. spicatum*ot. Ezek trópusi ázsiaiak, a *H. spicatum* gyökértörzsét az illatszeriparban dolgozzák fel (U, W-L), elsősorban Kínában, Indokínában és Indiában.

A Wallich által jellemzett taxon azonos a *H. spicatum*-mal.

Hibiscus lindleyi, *H. macrophyllus* (I) – *Malvaceae*

A mályvacserjének vagy hibiszkusznak nevezett fajok közül (Pr) legismertebbek a kenaf vagy rostmályva (*H. cannabinus*), a teaízesítő és teafestő *H. sabdariffa*, a gyomként nálunk is ismert *H. trionum*, valamint a kerti dísznövényként telepített *H. syriacus* és a szobai hibiszkusz (*H. rosa-sinensis*) (W-L).

A Wallich-féle taxonok közül jelentős, fatermetű növény a *H. macrophyllus* Roxb. (U), melyet Kelet-Indiától Jáváig termesztnek, fájából Jáván házat építenek, kérgének rostját Indokínában és Malaysiában használják fel (U). A másik leírt faj (*H. lindleyi*) érvényes neve: *H. radiatus* Cav.

Hoya fusca (III) – *Asclepiadaceae*

A nemzetség magyarul viaszvirág, Magyarországon csak 3 faja ismertebb (Pr), porcelánvirágnak és mézvirágnak is nevezik (Pa). Kb. 50 faja Ázsia keleti, trópusi vidékein és Indonéziában honos. Négy fajuk (*H. australis*, *H. bella*, *H. carnos*a, *H. longifolia*) főleg epifitonok (Kínában, Indokínában, Malaysiában, Ausztráliában) és dísznövényként is ismertek (W-L). Örökzöldek, de fagyérzékenyek (B).

A Wallich-féle taxon endemikus.

Hymenodictyon flaccidum (II) – *Rubiaceae*

A *H. excelsum* Wall. auktora Wallich. E trópusi növényt faanyaga miatt és gyökerét lázcsillapítóként használják (U).

A Wallich által jellemzett taxon endemikus.

Hypericum bracteatum, *H. oblongifolium* (III) – *Hypericaceae*

Az orbáncfű-nemzetségnek közel 40 faja ismeretes (Pr). Nálunk közismert gyógynövény a közönséges orbáncfű (*Hypericum perforatum*). Közülük sok gyom- és dísznövény van, több fényérzékenységet okozhat. Ismert dísznövény nálunk is az évelő *H. calycinum* (W-L, B).

A *H. bracteatum* Buch.-Ham. társneve: *H. cordifolium* Choisy. A másik taxon endemikus lehet.

Ilex dipyrrena (III) – *Aquifoliaceae*

A magyal-nemzetségnek közel 30 faja ismert hazánkban (Pr), köztük a Wallich által jellemzett *I. dipyrrena*, a himalájai magyal is. Legismertebb az *I. aquifolium*, a

közönséges magyal, melynek számos kertészeti változata kedvelt díszcserje (B). A maté-teát az *Ilex mate* (paraguariensis) szolgáltatja (U). Érdekes, hogy a jelentősebb fajok között szerepel az *I. dipyrrena* Wall. az amerikai forrásmunkában is (W-L), ami egyértelművé teszi Wallich szerzőségét. Hazájában (India, Kína, Indokína) faanyagát éppúgy értékelik, mint díszítő értékét vagy gyógyító hatását. Érdekes még megemlíteni, hogy Dél-Indokínában honos a Wallichról elnevezett *I. wallichii* Hook, melynek kérge porítva tonizáló és lázcsillapító hatású (U).

Impatiens insignis, I. puberula (II), I. reticulata (I) – Balsaminaceae

A nebáncsvirág-nemzetségnek nálunk kb. 12 faja ismertebb (Pr), különösen az *I. noli-tangere*. Dísznövény az *I. balsamina* (fájvirág vagy balzsamína), melynek számos fajtáját vetik hazai virágoskertjeinkbe (B). Más *Impatiens*-fajok (főleg Kelet-Ázsiában, Afrika trópusi vidékein) is lehetséges dísznövények alkalmas feltételek között (U, W-L).

A Wallich által itt leírt fajok ismertek, auktorral megjelölt neveik: *I. insignis* DC., *I. puberula* DC., *I. reticulata* Wall. Utóbbit tehát Wallich írta le először.

Indigofera brunoniana (III) – Fabaceae

Az indigó-nemzetségnek kb. 10 faja ismertebb nálunk (Pr), közülük érdemes kiemelni a himalájai indigót (*I. heterantha* vagy más néven *I. gerardiana*). Más, gazdaságilag jelentős fajok festő-, cserző- és dísznövények, de egy részük eróziógátló is. Pantrópusi faj az indiai indigó (*I. tinctoria* = *I. sumatrana*) (W-L). Több télálló faja nálunk is telepíthető dísznövény (B).

A Wallich-féle taxon endemikus, bár valószínűsíthető, hogy rokonságban van a himalájai indigóval. Pontos neve: *I. brunoniana* R. Grah. in Wall. (1813-ból).

Inga umbrosa (II) – Mimosaceae (Fabaceae)

Az inga(fa)-nemzetségnek 4 faja ismert, pl. ehető, perui, mexikói stb. (Pr). Gazdaságilag többnek van jelentősége világviszonylatban (U, W-L), főképpen dísznövények, több mézélő vagy hüvelye élelmiszerforrás. Főleg Közép- és Dél-Amerika a hazájuk.

Ma érvényes neve: *Calliandra umbrosa*.

Iris decora (I) – *Iridaceae*

A nőszirom-nemzetségnek több mint 100 faja ismert nálunk is (Pr), közülük számos hazánkban védett. Legismertebb a kék vagy kerti nőszirom (*I. germanica*). Igen sokféle faja, fajtája, hibridje ismert, egyik legnépszerűbb kerti dísznövény (B).

Az *I. decora* nem más, mint a Wallich által megnevezett *Iris nepalensis* Wall. (1841-ből).

Jasminum dispernum, *J. heterophyllum* (III) – *Oleaceae*

A jázmin vagy valódi jázmin (Pr) több mint 10 faja közül igen kedvelt dísznövény a nálunk is korán virító *J. nudiflorum*, de számos, egyéb fajnak (és ezen belül fajtának) van kertszépítő szerepe szerte a világban, Európában, Ázsiában és Afrikában (B). Illóolajat szolgáltat pl. a *J. officinale* (U, W-L).

Mindkét faj auktormegjelölése: Roxb. (1814-ből).

Justicia calcarata, *J. curviflora* (II), *J. guttata*, *J. palatifera*, *J. ventricosa*, *J. venusta* (I) – *Acanthaceae*

A skótvirág-nemzetségnek legismertebb fajai nálunk a *J. carnea* (brazíliai) és a *J. brandegeana* (magyarul sarkantyúbokrocska) (Pr). Az amerikai fajok inkább dísznövények, egy kelet-ázsiai faj gyógynövény (W-L). Nálunk 8 faj és számos fajta lehetséges kerti dísznövény, de fagyérzékenyek (B).

Érvényes nevek: *J. calcarata* = *Rhinanthus* c.; *J. curvifolia* és *J. guttata* = *Phlogacanthus* c. et g.; *J. palatifera* = *Eranthemum* p.; *J. venusta* = *Gymnostachyum venustum*.

Kaempferia candida, *K. elegans* (I) – *Zingiberaceae*

Két *Kaempferia* magyar neve ismert, az Indiában honos, illatos galanga (*K. galanga*) és a csinos kämpfer-gyömbér (*K. pulchra*) (Pr, U). Utóbbi fagyérzékeny, évelő dísznövény (B). (Megjegyezzük, hogy a szintén dísznövény *K. rotunda* másik neve: *Boesenbergia rotunda*).

A Wallich-féle taxonok endemikusak.

Kalanchoe (*Calanchoe*) *teretifolia*, *K. varians* (II) – *Crassulaceae*

A *Kalanchoe* fajok közül különösen ismert nálunk a szobai dísznövényként kedvelt *K. blossfeldiana* (az Indiai-óceán nyugati szigetein honos). A *K. lanceolata* Indiában honos. A Wallich által leírt taxonok érvényes nevei: *K. teretifolia* = *K. laciniata* DC.; *K.*

varians = *K. spathulata* DC.

Knoxia plantaginea (I) – *Rubiaceae*

A *K. corymbosa* (umbellata, sumatrensis) lágyszárú, trópusi faj, Ázsiában és Ausztráliában honos. A rizsből készített alkohol gyártásánál erjedés serkentésére használják (U).

A Wallich-féle taxon endemikus.

Ligustrum nepalense (III) – *Oleaceae*

A fagyalnak kb. 15 faja ismert Magyarországon (Pr). Java részt a közönséges fagyal (*L. vulgare*) és ennek változata (var. *italicum*) gyakori sövénynek alkalmas dísznövény számos fajtával (B). Más fagyalfajok (pl. *L. japonicum*, *L. lucidum*) is dísznövények.

A Wallich által jellemzett nepáli fagyal endemikus.

Lilium nepalense (III) – *Liliaceae*

A liliomnak mintegy 70 taxonja ismert nálunk is (Pr), a legismertebbek a fehér liliom (*L. candidum*), a turbánliliom (*L. martagon*), de ismeretes a Wallich-féle nepáli liliom (*L. nepalense* seu *nepalense*) is. A liliomok főleg kelet-ázsiaiak, kb. 20 fajuk dísz- és gyógynövény (W-L). A díszliliomoknak sok fajtáját telepítik kertekben (B).

A nepáli liliom pontos neve: *L. nepalense* D. Don (1820-ból).

Limonia laureola (III) – *Rutaceae*

A *Limonia acidissima* (= *Feronia limonia*), elefánt-alma vagy indiai faalma Kínában, Indiában és Indokínában honos, gyümölcse étkezésre alkalmas. A *L. monophylla* (= *Atalantia monophylla*) kelet-indiai cserje, termése olajat tartalmaz (W-L).

A Wallich-féle taxon mai neve inkább *Skimmia laureola*.

Linaria ramosissima (II) – *Scrophulariaceae*

A gyujtoványfű-nemzetség legismertebb faja a közönséges gyujtoványfű (*Linaria vulgaris*). A nálunk is ismert kb. 10 taxon (Pr) többsége dísznövény számos fajtával (B). Főleg nyugat-ázsiaiak és európaiak, de létezik *L. japonica* is.

A Wallich által jellemzett taxon endemikus, auktormegjelölése is Wall.

Liparis longipes (I) – Orchidaceae

Csak egyetlen hagymaburokfaj ismert hazánkban, a Loisel-hagymaburok (*L. loeseli*).

Dísznövény, akárcsak a pantrópusi *L. nervosa* (W-L).

Auktorral ellátott neve: *L. longipes* Lindl.

Lobelia rosea (II) – Lobeliaceae (Campanulaceae)

Magyarul is lobélia, kb. 12 taxonja ismert (Pr), többségük dísznövény, pl. a bíboros lobélia (*L. cardinalis*) évelő, bokros faj. A kék lobélia (*L. siphilitica*) is dísznövény. E kerti virágoknak számos fajtájuk van (B).

Többségük amerikai származású, de kelet-ázsiaiakat is ismerünk, pl. a *L. inflata* (indiai dohány) légzőközpontot izgató erős mérget (lobelin) tartalmaz (Pa).

A Wallich-féle taxon endemikus.

Loranthus pentapetalus, L. vestitus (III) – Loranthaceae

A nemzetség neve fakín vagy fagyöngy (Pr), de madárlép is (Pa). Legismertebb nálunk a sárgafagyöngy (*L. europaeus*). A világon 4-5, gazdasági szempontból nem túl jelentős fajok található (U).

Az auktorral ellátott nevek: *L. pentapetalus* Roxb. (1814-ből), *L. vestitus* Roxb. (1832-ből).

Magnolia insignis (II) – Magnoliaceae

Magyarul is magnólia, de gyakran liliumfa a neve, kb. 20 taxonja ismert nálunk (Pr), pl. a kínai liliumfa (*M. liliiflora*) egyik legszebb, korán virító díszfánk. Főleg amerikai eredetűek, pl. *M. grandiflora* (Pa), de vannak kelet-ázsiaiak is, pl. a *M. javanica* (W-L). Örökzöld díszfa a mérsékelt fagyűrő *Manglietia insignis*, melynek társneve nem más, mint a Wallich-féle *Magnolia insignis* (B).

Ma érvényes név: *M. insignis* Wall. = *Manglietia insignis* Blume.

Maranta ramosissima (III) – Marantaceae

A nemzetség magyar neve: nyílgyökér. A legtöbb faj amerikai, főleg a nyugat-indiai szigetvilágban, a Bermuda-szigeteken gyakoriak. Keményítőt tartalmazó lisztjük élelmiszerforrás (Pa). Nálunk inkább dísznövényként ismertek pl. a *M. zebrina* (Pa), *M. bicolor*, *M. leuconeura* (W-L). Örökzöldek, fagyérzékenyek (B).

Ma érvényes neve: *Clintogyne dichotoma*.

Melanorrhoea glabra (III), *M. usitata* (I) – *Anacardiaceae*

Magyar neve nem ismert. Újabban a *Gluta usitata* (Wall.) Ding Hou indokínai növény társneve a Wallich által leírt taxonok egyike, a *M. usitata* Wall. Hazájában gumyszerű gyantája miatt telepítik, akárcsak egy Malaysiában honos rokonát, a *Gluta wallichii*-t (mint látható, Wallichról kapta fajnevét!).

Mindkét faj érvényes neve Wallichtól való: *M. glabra* (1832-ből), *M. usitata* (1830-ból).

Michelia aurantiaca (II) – *Magnoliaceae*

A mosolyvirágfa-nemzetségnek nálunk két faja ismeretes (Pr), de másutt sem sokkal több tartozik a gazdaságilag jelentősebb növények közé. Inkább dísznövények, kelet-ázsiaiak, pl. a *M. x alba* (hibrid), a *M. champaca* (Kínában, Indiában, Indokínában, Malaysiában illóolaja és faanyaga miatt termesztik, akárcsak a citromsárga fatestű *M. velutinát* (W-L, U).

Érvényes neve: *M. champaca* L.

Morina longifolia (III) – *Morinaceae*

A tövisbogáncsnak nevezett nemzetségnek 3 ismertebb faja van (Pr), köztük a Wallich-féle *M. longifolia* Wall., a hosszúlevelű tövisbogáncs. Örökzöld évelő, fagyűrő dísznövény, jellegzetes bogáncsszerű tölevélrózsával. Tőosztással és magról szaporítható, akárcsak a keleti (*M. persica*) és a himalájai (*M. kokanica*) tövisbogáncs (B).

Mucuna anguina (III), *M. macrocarpa* (I) – *Fabaceae*

Csalánbab (Pa) vagy bársonybab (Pr), cserjeszerű, futó növények, kb. 5-7 taxonnak van gazdasági jelentősége (hüvelyének magvai takarmányértékűek, a növény jó talajjavító) (W-L, U). Főleg a bengál-selyembab (*M. pruriens* (L.) DC. var. *utilis* Wall. ex Wight) fontos, ennek a változatnak auktora egyébként Wallich. Díszítő, mézjelő, takarmány- és élelmiszernövény, mindemellett gyógyszeralapanyag (L-dopa-t tartalmaz). Honos Afrikán kívül Indiában, Indokínában, Malaysiában és Ausztráliában is, széles körben termesztik ezeken a trópusi területeken.

A *M. anguina* Wall. (1832-ből) ma *M. monosperma* DC. (1825-ből). A másik endemikus faj neve érvényes.

Mussaenda macrophylla (II) – Rubiaceae

Gazdaságilag kb. 6 faj jelentős, főleg gyógyászati felhasználásuk miatt. Trópusi növények, hazájuk Nyugat-Afrika, Dél-Indokína és Malaysia. Például a *M. frondosa* levélfőzetét bélférges ellen használják a japánok.

A jellemzett, Wallich-féle taxon endemikus.

Myristica amygdalina, *M. sphaerocarpa* (I) – Myristicaceae

A muskátdió-nemzetség néhány fontos faja közül a legismertebb a valódi muskátdió vagy szerecsendió, a *M. fragrans* (*moschata*, *officinalis*) (Pr, Pa). Fontos ízesítő, illóolajos gyógy- és fűszernövény (W-L, U), leginkább Malaysiában termesztik is.

A két faj pontos neve: *M. amygdalina* Roxb.; *M. sphaerocarpa* = *M. irya* Gartn. (1807-ből).

Ormosia glauca (II) – Fabaceae

Óriásakác a magyar neve (Pr). Két fontosabb fajuk közép-amerikai (a Nyugat-indiai szigeteken él), így az antillai óriásakác (*O. krugii*) és az egymagvú óriásakác (*O. monosperma*). Mindkettőt különleges faanyaga miatt kedvelik (U). Ugyanilyen értéke van a Szumátrán, Jáván és Molukkán honos *O. sumatrana*-nak (U).

A Wallich-féle taxon endemikus.

Osbeckia angustifolia, *O. ternifolia* (III) – Melastomataceae

Gazdasági szempontból ismertebb az *O. crinata* (= *O. stellata*, *O. septemnervia*). Kínában, Észak-Vietnamban, Laoszban és Thaiföldön honos, a levél főzetét fogfájás csillapítására használják (U).

Pontos nevük: *O. angustifolia* D. Don = *O. chinensis* L. és *O. ternifolia* D. Don (1825-ből) = *O. rostrata* D. Don.

Oxyspora paniculata (I) - Melastomataceae

Az *O. paniculata* (D. Don) DC. inkább gyomnövény, Kínában honos. Más, gazdaságilag fontos fajról nincs tudomásunk (W-L).

Nem sejtjük, hogy Wallichnak miért tűnt fel ez a faj. Mai teljes tudományos neve: *O. paniculata* DC. (1828-ből).

Paederia lanuginosa (II) – *Rubiaceae*

A buzérlián nemzetségnek nálunk két faja ismert, a kínai (*P. chinensis*) és a csavarodó (*P. scandens*) (Pr). Külföldön csak egy fajt említenek (*P. foetida*) gyomként és népgyógyászati felhasználását tekintve, ez a taxon Kínában, Indiában, Indokínában és Malaysiában honos (U, W-L).

Pontos neve: *P. lanuginosa* Roxb. (1832-ből).

Panax pseudoginseng (II) – *Araliaceae*

Hamis ginszeng a magyar neve, ujabban *Panax pseudoschinseng* Wall. a pontos neve a nálunk is ismert más, kb. 7 taxon közül. Tehát auktora valóban Wallich. A modern irodalom is így említi (W-L), kiemelve mellette még a *P. schinseng* (= *P. ginseng*) és a *P. vietnamensis* is. Utóbbiak főként Kínában honosak, de Japánban és Kelet-Indiában is.

A *P. quinquefolius* a kanadai ginszeng.

A *P. pseudoginseng* azonos az *Aralia pseudoginseng*-gel.

Paris polyphylla (II) – *Trilliaceae* (*Liliaceae*)

A farkasszőlő Borbás leírása szerint még népiesen rókaszőlő, cillárfű, párizsfű, négylevelűfű, csillagfű, varjúszem. A Mátrában fordul elő, de Ázsia hegyein a levélörvet 4, 5, másutt 10 levél is alkothatja (Pa). Nálunk a négylevelű farkasszőlő (*P. quadrifolia*) található, míg dísznövényként a kaukázusi, szibériai eredetű kínai farkasszőlő (*P. chinensis*) és a nagy termetű *P. polyphylla* az ismertebb (B). Ezt írta le Wallich. A felálló szárú, gyökértörzses évelő "soklevelű" farkasszőlő 1 méterre is megnő, impozáns kerti dísznövény.

Ma a *P. polyphylla* SM. in Rees a pontos tudományos neve.

Pedicularis carnososa (II) – *Scrophulariaceae*

A kakastaréj-nemzetségnek közel 20 faja ismert nálunk (Pr), a legismertebb a posvány kakastaréj (*P. palustris*), melynek neve (Borbás Benkőre hivatkozik) Diószeginél kajmácsér (Pa). Ismert még az örvös kakastaréj (*P. verticillata*) is (Pa, Pr).

Wallich az auktora a *P. pectinatának*, ez az évelő faj nyugat-himalájai, Kasmirtól Kamerunig fordul elő. A hindu orvoslásban a porított levelet vércöpés esetén használják (U).

Az itt leírt taxon endemikus.

Phaius albus, Ph. wallichii (II) – Orchidaceae

A nemzetség magyar neve: sötétorchidea vagy óriáskosbor (Pr). A *Ph. tankervilleae* félörökzöld, talajlakó, de fagyérzékeny dísznövény (B).

Ma érvényes tudományos nevei: *Ph. albus* et *wallichii* Lindl. in Wall.

Phaseolus fuscus, Ph. rostratus (I) – Fabaceae

A nemzetség magyarul paszuly vagy bab (Pr), legismertebb a közönséges vagy veteménybab (*Ph. vulgaris*) és a tűzbab (vagy törökpaszuly, csótánbab) (Pa). Kb. 10 faja mind jelentős tápláléknövény (U, W-L), észak-amerikaiak, de világszerte termesztett kultúrnövények.

A *Ph. fuscus* auktorrövidítése: Wall.; a *Ph. rostratus* azonos a *Ph. adenanthus* G.F.W.Mey. nevű taxonnal.

Piper ribesioides (I) – Piperaceae

A borsok közül legismertebbek a kubébabors (*P. cubeba*), a hosszúbors (*P. longum*), a mámor- vagy kávbors (*P. methysticum*), a feketebors (*P. nigrum*) és a bételbors (*P. betle*) (Pr). A fekete- és a hosszúbors Indiában honos (W-L). Sok egyéb borstaxon is van, közel 30 (U). Közülük megtalálható a *P. ribesioides* Wall., a Wallich által leírt taxon. E fás, szőlőszerűen futó növény Burmában és Malaysiában honos, ahol a kubébabors pótlására használják (U).

Podocarpus latifolia (I) – Podocarpaceae

A nemzetség nyelvünkön kőtiszafa vagy fehérfenyő (Pr). Mintegy 10 faja ismert, de közöttük nincs a Borbás által említett és Wallich által elnevezett *P. chinensis* Wall., melyről Borbás azt írja, hogy “15 m magas, Kínában és Japánban terem, mint díszfát ültetik”(Pa).

A gazdaságilag fontosabb fajok közül megemlíthető a dél-afrikai, értékes, sárga faanyagáért keresett *P. latifolius* (Thunb.) R. Br., a “valódi sárgafa”, melynek érvényes neve: *P. latifolia* Wall. Wallichról nevezték el azt a *Podocarpus* (*P. wallichianus* C. Presl. = *Nageia wallichiana* (C. Presl.) Kuntze), amelynek faanyaga ugyancsak értékes, de kelet-ázsiai, vagyis hazája Kína, India, Indokína és Malaysia.

Polygala arillata (I), *P. crotalarioides*, *P. persicariaefolia* (II) – *Polygalaceae*

A nemzetség neve csészeszárny (Pa), de ismertebb a pacsirtafű (Pr). Mintegy 20 faja ismert, nálunk a leggyakoribbak a keserű (*P. amara*), az üstökös (*P. comosa*) és a nagy pacsirtafű (*P. major*). A külhoniak közül az észak-amerikai *P. senega*, a szenegafű említendő. A kelet-ázsiai fajok közül érdemes megemlíteni a *P. sibiricát* (Szibéria, India, Himalája) és a *P. tenuifoliát* (Kína). Az ottani népgyógyászatban mindegyiket erősítőszernek használják (W-L). A *P. javana* (tinctoria) kelet-indiai és Malaysiában is honos, kékre festő növény (U).

A leírt taxonok pontos neve: *P. arillata et crotalarioides* Buch.-Ham.; *P. persicariaefolia* DC.

Polygonum emodi (III) – *Polygonaceae*

Nálunk legalább 20 keserűfűfaj ismert (Pr). Újabbán sokat átsoroltak a *Persicaria*-, *Reynoutria*- és *Fallopia*-nemzetségbe. Igen gyakori a madárkeserűfű vagy madárporcsin (*P. aviculare*), de nem ritka a *P. hydropiper* és a *P. persicaria* sem. A *P. molle* magyar neve himalájai keserűfű. Inkább dísznövénynek alkalmas (B).

Pontos neve: *P. emodi* Meissn. in Wall. (1832-ből). Lehetséges, hogy a *P. molle* alakkörébe tartozik.

Pongamia atropurpurea (I), *P. elliptica* (III) – *Fabaceae*

A szakkönyvek egyetlen fajról tesznek említést, a *P. pinnata* (= *Milletia pinnata*, Derris indica) taxonról (W-L, Pr). Magyarul indiaibükk, karandzsa (Pr). Olajosmagvú dísznövény, de üzemanyagként is felhasználható. Hazája Nyugat-Indiai-óceán, Kína, Kelet-Ázsia, India, Indokína, Malaysia, Ausztrália.

A *P. atropurpurea* Wall. = *Milletia* a.; *P. elliptica* Sweet = *Derris* e.

Potentilla arbuscula (III) – *Rosaceae*

Nyelvünkön pimpó (Pr) a nemzetség neve. Pipefűnek népiesen csak a *P. anserina*-t nevezik. Kb. 50 taxon tartozik ide, nálunk igen gyakoriak (többnyire gyógynövények) a *P. anserina*, *P. erecta*, *P. fruticosa*. A pimpók főleg eurázsiaiak. A nepáli vagy himalájai pimpó (*P. nepalensis*) szép dísznövény, de a Wallich által itt leírt taxon ugyancsak telepíthető kertekbe (B). A leírás szerint a *P. arbuscula* lombhullató, sűrű, bokros cserje. Tányér alakú, aranysárga virágai a nyár közepétől ősziig díszítik. Közép- vagy ezüstzöld levelei tenyeresen összetettek.

A *P. arbuscula* D. Don tulajdonképpen azonos a *P. fruticosa* L.-vel.

Pothos decursivus, P. glaucus (II) – Araceae

A nemzetség magyarul csupasztorzsa (Pr). A *P.* (= *Epipremnum*, *Scindapsus*) *aureus* és *pictus* (szobaifutókák) dísznövények. Örökzöld, fásodó szárú, kúszó évelők, fagyérzékenyek, tehát valóban üvegházban, szobában tarthatók (B).

A *P. decursivus* auktora Wall. (non Roxb.); *P. glaucus* = *Rhaphidophora glauca* Schott (1857-ből).

Prangos pabularia (III) – Apiaceae

A Wallich által jellemzett *P. pabularia* Lindl. (1825-ből) évelő taxon, Iránban és Kasmírban honos. Termése roboráló, vizelethajtó (U).

Pyrus foliolosa, P. indica (II) – Rosaceae

A körtének kb. 15 faja ismert (Pr, W-L). Nálunk gyakoriak a kelet-ázsiai, eurázsiai (kínai) taxonok, így a *P. communis*, a *P. nivalis* és a *P. pyraeaster*. A himalájai díszkörte (*P. pashia*) említésre méltó, mert lehetséges, hogy a Wallich által itt jellemzett taxonok ebbe az alakkörbe tartoznak. Sok díszkörtéről van tudomásunk (B).

Auktorral ellátott nevük: *P. foliolosa* Wall. (1831-ből); *P. indica* Roxb. = *P. insignis* Hook.

Quercus lamellosa, Qu. semecarpifolia (II), Qu. spicata (I), Qu. velutina (II) - Fagaceae

A tölgynek közel 100 taxonja ismert (Pr). Itt csak a Wallich által jellemzett himalájai tölgyet (*Qu. semecarpifolia*) és festő tölgyet (*Qu. velutina* vagy *tinctoria*) emeljük ki (Pr, W-L). Érdekes, hogy a *Qu. velutina* (fekete tölgynek is nevezik angolul) észak-amerikai (Texastól Floridáig terjed) dísznövényként is említik (U). Kérgének belső felülete erősen sárga, levele ősszel vörösesbarnára színeződik (B).

A taxonok teljes tudományos neve: *Qu. lamellosa* Sm. in Rees, *Qu. semecarpifolia* Sm. in Rees, *Qu. spicata* Sm. in Rees, *Qu. velutina* Lindl. in Wall.

Rhododendron arboreum album (II), Rh. formosum (III) – Ericaceae

A nemzetség magyarul is rododendron, de nevezhető hangarózsának és azáleának is (Pr). Kb. 40 taxon tartozik ide, számos pompás dísznövény, egyes fajokon belül több fajtával.

A Wallich által jellemzett *Rh. arboreum* Sm. a fátermetű rododendron (nyilván fehér virágú), egyébként örökzöld és mérsékelten fagyűrő (B). Hazája Kína, India és Indokína (W-L).

A *Rh. formosum* Wall. endemikus.

Rosa macrophylla (II) – *Rosaceae*

A rózsának közel 100 taxonja van, igen sok a forma és a nemesített fajta (hibrid). Csak a himalájai rózsát (*R. sericea*) emeljük ki, mert lehetséges, hogy a Wallich által leírt taxon ebbe az alakkörbe tartozik (*R. macrophylla* Lindl.).

Roscoea capitata, *R. procera* (III) – *Zingiberaceae*

A nemzetség magyar neve gyömbérorchidea (Pr), pl. ide tartozik a nepáli gyömbérorchidea (*R. alpina*), mely főleg Kínában honos.

A Wallich által jellemzett taxonok egyike, a *R. procera* Wall. (= *R. purpurea* Sm.) nyáron virágzó, gumós gyökértörzsű dísznövény (B). A többi gyömbérorchidea is zömmel dísznövény, de csak mérsékelten télálló (B).

A *R. capitata* auktorrövidítése: Sm. (1822-ből).

Roxburghia viridiflora (III) – *Roxburghiaceae*

William Roxburgh angol orvos (1759–1815) a kalkuttai botanikus kert igazgatója volt, India flórájának neves kutatójaként alkotott maradandót. A család és a Wallich által leírt nemzetség is róla kapta nevét. Ebbe a családba tartozik a *Stemona burkelii* (Malaysia, Burma) és a *S. tuberosa* (trópusi Ázsia). Mindkettő rovarölő anyagokat tartalmaz (U).

A *R. viridiflora* Sw. azonos a *Stemona tuberosa* Lour.-ral.

Rubus hamiltonianus (III) – *Rosaceae*

A szeder, ill. málna nemzetséghez kb. 60 taxon tartozik (Pr), közülük csak a szakállas szedret (*R. nepalensis* vagy *barbatus*) és a tibeti szedret (*R. thibetanus*) említjük meg. Utóbbi dísznövényként nálunk is telepíthető (B).

A himalájai feketeszeder (*R. rugosus*) Indiában, Indokínában és Malaysiában honos (U, W-L). Lehetséges, hogy a Wallich-féle taxon az említett fajok valamelyikének alakkörébe tartozik.

A *R. hamiltonianus* Ser. szinonímneve: *R. molluccanus* L.

Ruellia alata, *R. gossypina* (I), *R. maculata* (III), *R. neesiana* (I) – *Acanthaceae*

A nemzetség magyar neve trópusi-tölcsérvirág vagy úri tölcsér (Pr). Borbás megemlíti a *R. formosát* (= *R. elegans*), amely brazíliai és kerti virágként ismert, továbbá a *R. comosa* Wall. taxont, amely asszami, és leveléből indigó készül (Pa). Utóbbinak az auktora Wallich.

A *Ruellia*-fajok többségét dísznövényként lehet telepíteni, örökzöld félcserjék vagy cserjék, de fagyérzékenyek (B).

A Wallich által leírt taxonok érvényes neve: *R. alata* Wall. = *Strobilanthus wallichii* Nees; *R. gossypina* Nees = *Aechmanthera tomentosa*; *R. maculata* = *Strobilanthus maculatus* Nees; *R. neesiana* = *Asystasia* n.

Salacca rumphii (III) – *Arecaceae* (*Palmae*)

A nemzetség magyarul ülőpálma (Pr). A Wallichról elnevezett *S. wallichiana*, a nyeles ülőpálma, akárcsak még két faj ehető gyümölcsöt érlel Indokínában és Malaysiában (W-L).

A *S. rumphii* ma érvényes neve: *Zalacca edulis* Mart.

Salacia longifolia (III) – *Hippocrateaceae*

A trópusi Ázsiától Ausztráliáig elterjedt *S. grandiflora*, *S. macrophylla*, *S. prinoidea* és *S. senegalensis* élelmiszer- és gyógynövény (U).

Azonos a *S. densiflora* Wall. taxonnal.

Salvia lanata (II) – *Lamiaceae*

A zsálya-nemzetségnek mintegy 50 taxonja ismert (Pr), ebből kb. 20 fajnak van nagyobb gazdasági jelentősége (W-L), főleg mint illóolajos vagy dísznövénynek. Nálunk vadon igen gyakori a *S. nemorosa*, *S. pratensis*, *S. verticillata*, kertekben a *S. splendens*, *S. farinacea*, gyógynövény a *S. officinalis*, illatszeripari növény a *S. sclarea*.

A Wallich által jellemzett taxon auctorjele: Roxb. (1814-ből).

Saurauja fasciculata, *S. napaulensis* (II) – *Dilleniaceae*

A közép-amerikai fajok (*S. aspera*, *S. conzattii*) mellett a mi szempontunkból fontosabbak a kelet-ázsiaiak. A Wallich-féle *S. napaulensis* DC. (1822-ből) kis termetű fa, cseresznyeszerű, sárga terméssel, melyet cukrozva fogyasztanak őshazájában. Előfordul a Himalájában, Kínában, Laoszban, Vietnamban, Thaiföldön. A *S. roxburghii*

Wall. auktora Wallich. Ez a fatermetű növény is Kínában honos, továbbá Indokínában és Burmában. Nyálkás levélnedvét hajdíszításra használják (U).

A másik taxon (*S. fasciculata* Wall.) endemikus.

Saussurea gossypina (II) – Asteraceae

A törpebogáncs-nemzetségnek (Pr) 6–7 faja közül gazdasági szempontból jelentősége van az indiainak (*S. costus*, vagy lappa) és a havasinak (*S. alpina*). Illóolajat tartalmaznak (U, W-L). Legfontosabb a himalájai törpebogáncs (*S. gossypiphora* D. Don, 1821-ből) a Wallich-féle taxonnal azonos.

Smilacina fusca (III), *S. purpurea* (II) – Convallariaceae (Liliaceae)

A nemzetség neve: hamis-salamonpecsét (Pr). Észak-amerikai fajai dísznövények, télálló, félárnyékkedvelő, évelő fajok (W-L). Ilyen pl. a *S. racemosa*.

Japánban él a japán hamis-salamonpecsét (*S. japonica*).

A Wallich-féle taxonok endemikusak, szerzőjük jele: Wall.

Sonerila angustifolia, *S. squarrosa* (II) – Melastomataceae

A *S. margaritacea* és fajtái kerti dísznövények. Örökzöld, bokros, félig heverő szárú, évelő növények, de fagyérzékenyek (B).

A Wallich által leírt taxonok endemikusak, nevük: *S. angustifolia* Wall. = *S. maculata* Roxb.; *S. squarrosa* Wall.

Spathodea stipulata (III) – Bignoniaceae

A paprikafa vagy trópusi-tulipánfa (Pr), a *S. campanulata* hazájában elgyomosodó dísznövény. A trópusi Afrikából származik, de sokfelé meghonosodott (W-L). Örökzöld, de igen fagyérzékeny (B).

Az endemikus *S. stipulata* Wall. szinonímneve: *Dolichandrone* s.

Spathoglottis pubescens (III) – Orchidaceae

A *S. eburnea* Kambodzsában honos, ott élelmiszerként is használják. A *S. plicata* (= *S. lilacina*, *Bletia angustata*) Malaysiában és Indonéziában él, évelő gyógynövény (U).

A Wallich-féle taxon pontos neve: *S. pubescens* Lindl. in Wall.

Staurogyne argentea (II) – *Acanthaceae*

A *S. elongata* Jáván élő lágyszárú növény, fiatal levelét rizsételkekhez fogyasztják (U).

A Wallich által jellemzett taxon szinonímneve: *Ebermaiera staurogyne*.

Sterculia comosa (II), *S. populnifolia* (I), *S. roxburghiana* (III), *S. versicolor* (I) –
Sterculiaceae

Mintegy 10 faja közül legismertebb az ehető cukorhajfa vagy csicsafa (*S. chicha*), továbbá a bűdös cukorhajfa vagy japánolajbogyó (*S. foetida*) (Pr). Ide tartozik a tragantgumifa (*S. tragacantha*) is. Indiában, Indokínában, Malaysiában és Ausztráliában a *S. foetida* a legelterjedtebb.

A Wallich által leírt taxonok endemikusak. A *S. roxburghiana* szinonímneve: *S. lanceaefolia* Roxb.

Strobilanthes auriculatus (III) – *Acanthaceae*

A nemzetség magyarul tobozka vagy csövesköröm (Pr), legismertebb a bíbor tobozka (*S. atropurpureus*), mivel kertekben szép dísznövényként telepíthető. A többi is hasonló célra használható, évelő vagy örökzöld félcserjék, fagyérzékenyek, de vannak fagyűrők is (B).

A Wallich-féle taxon érvényes neve: *S. auriculatus* Nees in Wall.

Swertia angustifolia, *S. paniculata* (III) – *Gentianaceae*

A nemzetség neve gyásztárnics, 6 faja közül ismert pl. az indiai gyásztárnics (*S. chirata*). A Wallich által jellemzett *S. angustifolia* Buch.-Ham. Kínában, Indokínában és Indiában honos, illatos növény (W-L). A *S. paniculata* Wall. endemikus.

Tectona hamiltoniana (III) – *Verbenaceae*

A tíkfanak (teakfa) vagy indiaitölgynek nevezett (Pr) nemzetségnek csak egy faja ismertebb, a 40 m magasra is megnövő *T. grandis*, melynek fáját hajóépítésre is használják (Pa). Dísznövényként is kedvelt, hazája India, Indokína, Malaysia (W-L). Kerge sárga festékanyagot tartalmaz (U).

A Wallich által jellemzett taxon endemikus.

Tephrosia coccinea (I) – *Fabaceae*

Magyarul törökborsó (Pr). Két faj ismertebb nálunk, a núbiai (*T. nubica*) és a kanadai (*T. virginiana*). Őshazájában több is haszonnövény, mind távolkeletiek. Említésre méltó a *T. candida* (fehér törökborsó), mely Indiában talajjavító, eróziógátló, továbbá a *T. purpurea*, mely trópusokon kultúrában és gyomként is előfordul. Megtalálható Ázsiában (főleg Indiában), Malaysiában, Ausztráliában, sőt Afrikában is.

A Wallich által leírt taxon lehetséges, hogy a *T. purpurea* (L.) Pers. alakkörbe tartozik.

Szinonímneve: *T. tinctoria* Pers.

Thalictrum cysticarpum (II), *Th. rotundifolium* (III) – *Ranunculaceae*

A magyarul borkórónak vagy virnácnak nevezett nemzetségnek kb. 10 faja jelentősebb. Nálunk ismert az erdei borkóró (*Th. aquilegifolium*) és a közönséges virnác (*Th. minus*). Az előbbi dísznövényként is kedvelt és termesztendő. Ázsiai, főleg kínai fajok, köztük számos a gyógy- és dísznövény (W-L).

A *Th. cysticarpum* társneve: *Th. chelidonii* DC. A másik taxon is endemikus.

Thunbergia hawtayneana (II) – *Acanthaceae*

A nemzetség neve feketeszem. Nálunk négy faja ismertebb, köztük pl. az indiai (*Th. mysorensis*) (Pr). Ázsia és Afrika meleg égövi vidékein kb. 40 faja él, közülük a *Th. fragrans* Indiában gyógynövény, de üvegházban cserepes dísznövénynek is alkalmas (Pa).

Wallich az auktora a vörös feketeszemnek (*Th. coccinea* Wall.), amelyet más fajokkal együtt (pl. *Th. erecta*, *Th. grandiflora*, *Th. fragrans*) dísznövényként telepítenek. Mindegyik Indiában, Kínában és Indokínában honos (W-L). Nálunk évelő lágyszárúak vagy örökzöld, kúszó cserjék, de fagyérzékenyek (B).

A Wallich által jellemzett taxon endemikus.

Turraea pinnata (II) – *Meliaceae*

A *T. obtusifolia* dísznövényként termesztendő. A többi fajjal együtt örökzöld fa vagy cserje, de fagyérzékeny (B).

A Wallich-féle taxon szinonímneve: *Munronia wallichii*.

Ulmus lanceaefolia (II), *U. virgata* (III) – *Ulmaceae*

A szil-nemzetségnek kb. 10 faja fordul elő gyakrabban nálunk is, pl. a kopasz szil (*U. campestris*), hegyi szil (*U. glabra*), vénic-szil (*U. laevis*). A külhoniak közül megemlíthető az *U. japonica*, *U. americana*, *U. rubra* (W-L). Főként dísznövényként telepítik az ázsiai, kelet-ázsiai (főként kínai) szibériai szilt (*U. pumila*) és kínai szilt (*U. parviflora*). Utóbbiaknak fajtáik is vannak a választék bővítésére (B).

A Wallich által jellemzett *U. lanceaefolia* Wall. endemikus, az *U. virgata* azonos az *U. parvifolia* Jacq. taxonnal.

Uncaria pilosa (II) – *Rubiaceae*

A horogtüsöknek nevezett nemzetség (Pa) nálunk egyetlen, ismert képviselője az *U. gambir*, magyar néven gambir(cserje), kambir vagy bengáliai kambir (Pr). Malaysiában honos, ahol illatosító, festő és cserző növényként használják (W-L). Több, más *Uncaria* faj gyógynövény (U). 30-nál több trópusi faj ismert.

A Wallich által leírt taxon endemikus.

Unona undulata (III) – *Annonaceae*

Négerborsnak nevezik a Guaianában honos *U. concolor* (Pr).

A Wallich által jellemzett *U. undulata* Wall. (= *U. discolor* Wall. = *U. desmos* Raeusch.) fatermetű növény, Afrika trópusi vidékein él. Termését fűszernek használják (U). Felvetődik a kérdés, hogy került e faj Indiába és Wallich figyelmébe.

Uraria cordifolia (I), *U. crinita* var. *macrostachya* (II) – *Fabaceae*

A Wallich által jellemzett *U. crinata* Desv. (feltehetően elírás *crinita* helyett!) típusfaj fatermetű növény, Ázsia trópusi vidékein honos. (Az 1813-ból leírt faj azonos az *U. macrostachya*-val, nem pedig ennek változata!). Malaysiában a gyökér főzetét hasmenés ellen használják (U).

Főképpen az *U. cordifolia* endemikusnak tartható.

Urena speciosa (I) – *Malvaceae*

Az árnyékmályvának vagy kongójutának nevezett (Pr) *U. lobata* afrikai növény, de Közép-Amerikában és Ázsia trópusi vidékein is megtalálható. Szárából nyerik a jutaszerű aramina rostot. Ugyanilyen felhasználást nyer az *U. sinuata* (= *U. heterophylla*) és az *U. lappago* is.

Társneve: *U. repanda* Roxb.

Uvaria grandiflora, *U. macrophylla* (II) – *Annonaceae*

Az *U. purpurea* társnevének (*U. grandiflora* Wall. = *U. hamiltonii* Hook. F. et Thoms.) auktora Wallich. Kínában, Indiában, Indokínában, Malaysiában és Indonéziában honos. Sárga termését élelmiszerként fogyasztják (U).

A másik, Wallich által jellemzett taxon (*U. macrophylla* Wall.) endemikus.

Uvularia umbellata (III) – *Uvulariaceae*

Magyar elnevezése nyakcsapfű, harangfű vagy bájfű (Pr). Az ülő vagy ehető nyakcsapfüvet (*U. sessiliflora*) élelmiszerként fogyasztják (a spárgához hasonlóan) (U).

E Wallich által leírt taxon endemikus. Társneve: *Disporum pullum*.

Valeriana hardwickii (III) – *Valerianaceae*

A macskagyökér-fajok közül nálunk legismertebb a gyógynövényként termesztett orvosi macskagyökér (*V. officinalis*). Wallichról elnevezett taxon a himalájai macskagyökér (*V. wallichii* DC.) (Pr). Újabban indiai macskagyökérnek nevezik, érvényes tudományos neve pedig *V. jatamansi*. Az indiai népgyógyászatban használják, Indián kívül Kínában és Indokínában is honos. Más macskagyökér fajok is kelet-ázsiaiak, csak az európai taxonok eurázsiai-kontinentális fajok.

A Wallich által leírt és jellemzett taxon, a *V. hardwickii* Wall. évelő faj, Indiában, Kínában és Indonéziában honos, az ottani népi orvoslásban stimulánsként használják (U).

Viburnum erubescens (II), *V. foetidum* (I), *V. stellulatum* (III) – *Caprifoliaceae*

Közel 40 bangitafaj ismeretes. Nálunk leggyakoribb pl. a kányabangita (*V. opulus*) vagy az ostorménfa (*V. lantana*) (Pr). Sok díszfaj és -fajta növeli a választékot, közülük csak a himalájai bangitát (*V. cylindricum*) és a Wallich által elnevezett, Kínában és Indiában őshonos nagyvirágú bangitát (*V. grandiflorum* Wall.) említjük.

A Wallich által itt jellemzett taxonok endemikusak.

Vitex heterophylla (III) – *Verbenaceae*

A nemzetség neve barátcserje vagy barátfa (Pr), nálunk is néhol előfordul a díszfának telepített és gyógynövényként is ismert illatos barátcserje (*V. agnus-castus*).

Egyéb, dísznövénynek alkalmas taxonok még a kenderlevelű (*V. cannabifolia*), a háromlevelű (*V. divaricata*) és a kereklevelű (*V. rotundifolia*). E kelet-ázsiai fajok Indiában, Indokínában és Malaysiában elterjedtek, de Kína és Afrika trópusi vidékein is meghonosodtak. A népi gyógyászatban is használhatók. Közülük külön kiemeljük a Wallich által itt jellemzett taxont, mivel a kínai vagy mongol barátcserje ma érvényes neve *V. negundo* var. *heterophylla* (= *V. incisa*).

E változat felel meg a Wallich-féle taxonnak (*V. heterophylla* Wall.).

Wrightia mollissima (II) – *Apocynaceae*

A *W. pubescens* Kínában, Indokínában, Malaysiában és Ausztráliában honos, értékes rost- és faanyagot szolgáltat. A *W. religiosa* is Kínában, Indokínában és Malaysiában honos, akárcsak az előbbit is, ezt inkább a népgyógyászatban alkalmazzák (W-L).

Ismeretes még a *W. javanica*, *W. tinctoria* és *W. tomentosa*. Utóbbi Nepálban őshonos, de általában Indiában és Pakisztánban megtalálható. E nepáli fajt fehér fateste, sárga festékanyaga miatt felhasználják (U).

A Wallich-féle taxon endemikus. Társneve: *W. tomentosa* Roem. et Schult.

Xanthoxylon floribundum (III) – *Rutaceae*

Ma a *Zanthoxylum* a nemzetség elfogadott tudományos elnevezése. Magyarul tüskés sárgafa vagy sárgacserje (Pr). Kb. 10 faja közül említésre méltó kínai tüskés sárgafa vagy kínaibors (*Z. simulans*), továbbá az illatos levelű, télálló, kínai, ill. kelet-ázsiai dísznövény, a japánbors (*Z. piperatum*).

A Wallich által jellemzett taxon endemikus. Szinonímneve: *Toddalia aculeata* Pers.

Zingiber barbatum (I) – *Zingiberaceae*

A gyömbérnek legismertebb faja a fűszergyömbér, a *Z. officinale* (= *Amomum zingiber*) (Pr). Otthona a trópusi Ázsia. Ugyancsak fűszernövény a jávai gyömbér (*Z. aromaticum*). Inkább dísznövény a *Z. mioga*, szintén kelet-ázsiai faj.

A Wallich-féle taxon (*Z. barbatum* Wall.) endemikus.